

CATALUNYA FRANCISCANA

ANY LVII - NÚM. 266 - GENER-ABRIL DE 2021

De la Joia
El pelegrí rus
La Pasqua
Don Quixot

Foto coberta:
Icona copta. Anàstasi

EDITA:
Caputxins de Catalunya i Balears
www.caputxins.cat

DIRECTOR:
Josep Manuel Vallejo

CONSELL DE REDACCIÓ:
Montse Andreu
Jesús Romero
Marta Palau

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Esteve Fornaguera
Avda. Diagonal, 450
08006 Barcelona
Telèfon 934 161 812
conselldeilaics@caputxins.cat

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Normal: 25 €
De suport: 35 € per amunt

Dipòsit legal: B. 8297-59

ÍNDEX

EDITORIAL

MORT-RESURRECCIÓ

Josep Manuel Vallejo

1

ESPAI FRANCISCÀ

Articles

TENIR CURA DE LA PREGÀRIA

Josep Manuel Vallejo

2

DE LA JOIA

Josep Torné

4

LA PASQUA

Arun Renald

10

RELATS SINCERS D'UN PELEGRÍ RUS

AL SEU PARE ESPIRITUAL

Esperanza Puig-Pey

12

RELIGIOSITAT I ANGOIXA EN

SÖREN KIERKEGAARD

Frederic Raurell

23

RESURRECCIÓ

Llorenç Sagalés

26

MIRAR I SENTIR-SE MIRAT

Jacint Duran

27

ESPAI CENTRAL: RECERCA 78

DON QUIXOT, CAVALLER CRISTIÀ

Sara Martí

ESPAI ARTÍSTIC

PREGÀRIA DE LA IMPOTÈNCIA

Janusz Korczak

29

NECROLÒGIQUES

FRA CRISPÍ

Eduard Rey

31

P. CONRAD J. MARTÍ

Mateu Sanclimens

33

LLIBRES

UNA VALUOSA APORTACIÓ DE L'ART...

36

FRANCISCANOS EN MARRUECOS

39

ELS EMPRESONATS I EXILIATS DE LA BÍBLIA

39

LA VERDADERA ALEGRÍA

40

SE BUSCAN AMIGOS Y LAVADORES DE PIES

40

EDITORIAL

MORT-RESURRECCIÓ

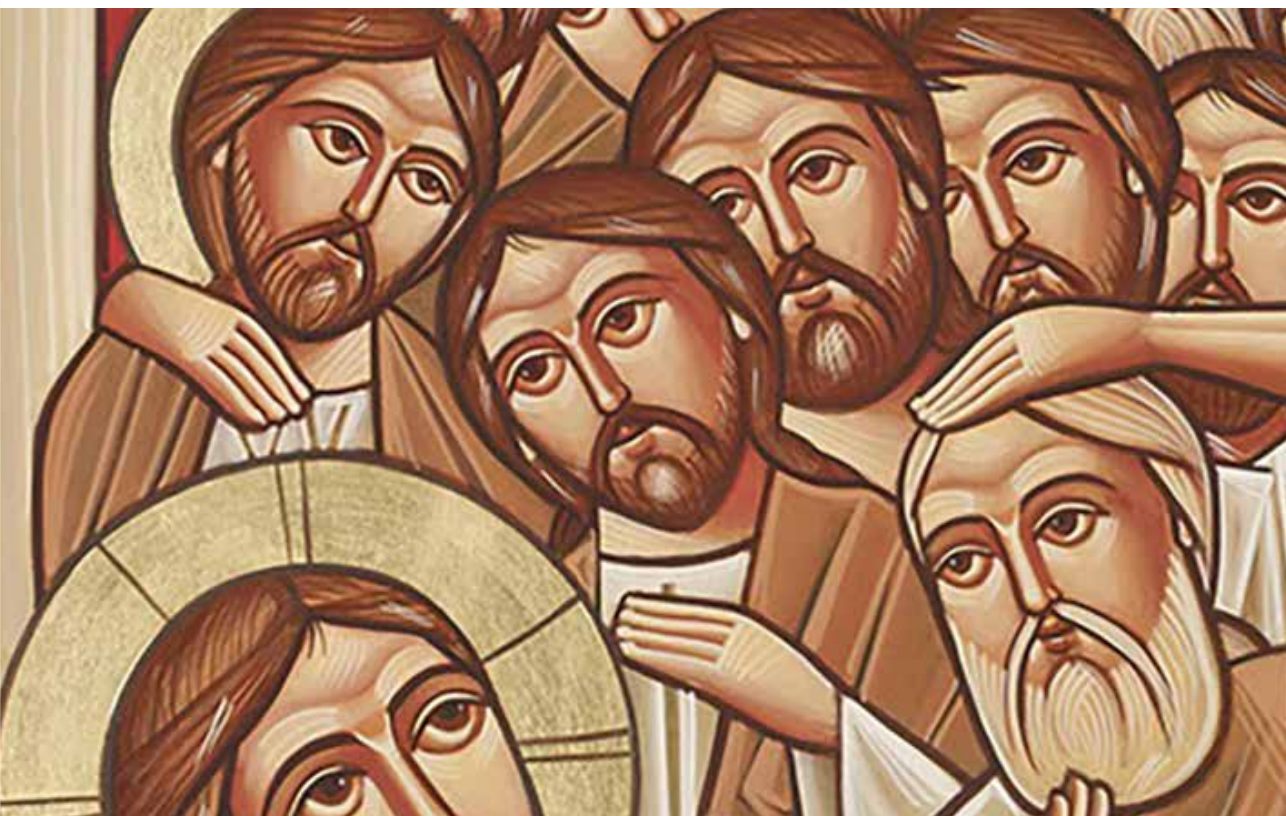
FRA JOSEP MANUEL

És una bona paradoxa que allò que més ens sembla pèrdua, sigui guany inimaginable: “el qui perd la vida, la guanya” diu Jesús, enunciant així de forma lapidària i senzilla, el nucli de l’actitud cristiana. Tota la vida de Jesús és un donar-se, lliurar-se als altres sense reserva. I això arriba fins a l’extrem al seu Misteri Pasqual, on la seva autodonació és absoluta.

Paradoxalment, d’aquest gest inimaginable de Jesús, brolla la Vida per a tots nosaltres. Del cos trencat per Amor de

Jesús a la Creu, brolla l’Esperit Sant i amb ell, la Vida per a tot el món (Jn 19,34). Com aquell flascó de nard autèntic que, un cop trencat, Maria vessa sobre els peus de Jesús...: “i la casa s’omplí de perfum”.

La Mort i la Resurrecció van juntes, són les cares d’una mateixa moneda. Per això, tal com diu 2ª Corintis 4,16: “en la mesura que ens anem consumint (d’amor), dins nostre s’eixampla la resurrecció, omplint-nos de la Vida del cel”. Efectivament, “el qui perd la vida per amor, la guanya”.

TENIR CURA DE LA PREGÀRIA

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

Tenir cura, amb tendresa i delicadesa, d'algú que estimem o d'algun objecte que valorem és de les coses més belles que podem viure.

Tenir cura de la pregària és tenir cura del meu ésser, perquè la pregària té a veure amb l'ésser. No fem pregària sinó que som pregària, relació amb Déu. L'home bíblic és relació amb Déu; si se'n separa, es marceix (Jn 15).

Tenir cura de la pregària és com tenir cura de la relació amb l'amic. El primer element serà dedicar-li temps, amb certa freqüència, trucar-lo en segons quins moments encara que no en tingui ganes,

ésser sempre sincer i transparent, preocupar-me per ell, demanar-li ajut quan ho necessito, tenir-hi confiança, ésser-li fidel...

Tot i que la relació no s'ensenya sinó que es practica, la tradició mil·lenària de l'Església ens ha deixat algunes recomanacions que ajuden a pregar.

En primer lloc, l'espai. Tot i que es pot pregar en qualsevol lloc i circumstància, convé tenir un lloc on pregar que sigui aconfortador, silenciós i bell.... Una simple icona, una espelma i una estora, poden convertir un racó de la casa en un oratori.

En segon lloc, la postura. Cadascú trobarà la seva, hi haurà dies que millor agnollat, altres que assegut o passejant. Cal tenir en compte que som cos i el cos ajuda a expressar-nos, sobretot el dia que el cap està en un altre lloc.

En tercer lloc, un text de la Sagrada Escripura o d'un bon autor espiritual. En el benentès que, abans de llegir lentament, m'he de posar en presència de Déu, recollir-me amb reverència i devoció: estic davant d'Algú.

Una forma molt senzilla i profunda de pregar és repetir al ritme de la respiració una jaculatòria o una pregària coneguda de memòria. És clàssica la pregària de Jesús, de la tradició cristiana oriental: "Senyor, Jesucrist, tingueu pietat de mi, pecador".

La pregària a la Bíblia és fonamentalment escolta ("Escolta Israel, el Senyor és el nostre Déu...": Dt 6), per tant, cal estar en silenci, extern i intern, i fomentar la atenció i estar-se quiet, les distraccions i l'atabalament són els grans enemics de l'oració.

L'escolta atenta pressuposa Algú que parla i es vol comunicar. Sense excloure que es poden tenir experiències de comunicació directa amb Déu (mocions interiors, experiències místiques..., com sant Pau), la forma normal de parlar Déu és a través de la Sagrada Escripura. Déu ha volgut revelar-se Ell mateix "amb esdeveniments i paraules íntimament connexos" (DV 2) i ens ha parlat definitivament en la persona del Fill (He 1,2). Aquesta Revelació, celebrada en la Litúrgia i aprofundida pels sants i teòlegs al llarg de la Història, constitueix la riquíssima Tradició cristiana que alimenta i sosté la nostra vida i pregària. D'aquí la importància de l'estudi i la reflexió del Misteri de Crist i l'assaboriment de la vida diària, on Déu segueix manifestant-se personalment.

Hi ha un art d'escoltar la veu divina que ens ajuda a educar l'atenció en la vida ordinària, fugint de l'excés d'impactes externs, d'espectacles grollers i mitjans de comunicació agressius. Res com el conreu de la bona literatura, l'art, la música, la bellesa del paisatge..., per preparar l'experiència religiosa.

Tots aquests ajuts ens preparen per a l'atenció al cor, veritable lloc on batega la nostra experiència de Déu i exercim el discerniment espiritual, art privilegiat per a conduir la nostra vida pels camins de l'Esperit.

Tenir cura d'algú no és mirar-lo ni acaronar-lo solament. Tenir cura de la pregària també implicarà disciplina, combat interior i perseverança, per poder afrontar amb endurança els dolors de la vida.

DE LA JOIA

JOSEP TORNÉ

En ocasió del traspàs del nostre amic i col·laborador de la revista, a tall de petit homenatge, publiquem aquest article sobre la Joia, que fou la primera de les seves col·laboracions a Recerca 4 (1994).

“.. La joia és el resultat d'una comunió humano-divina, i tendeix a una comunió més i més universal. Mai no podria tancar el qui la tasta en una actitud de replegament sobre ell mateix. Procura al cor una apertura catòlica al món dels homes i, alhora, l'esperona amb la nostàlgia dels béns eterns...”

*Pau VI,
Gaudete in Domino, IV*

I. Recerca

El lloc privilegiat de l'encontre amb la joia és la seva mateixa recerca: *En la recerca trobareu*. Aquesta afirmació inicial és força inversemblant, però de fet acabem aprenent que només aconseguim la joia, quan, renunciant a empresonar-la, no abandonem l'encaix d'una plenitud impossible en aquest món (C.S. Lewis, *Surpris par la joie*, Paris 1955, 26-27).

La recerca és el lloc de l'encontre, molt més que l'apropiació; perquè, obstinats a posseir la joia com un objecte lliurat al nostre albir, n'ofeguem la dimensió transcendent, en lloc d'acceptar la impossibilitat de sotmetre'ns-la.

Realitat transcendent, divina, la joia s'esmuny entre els dits que la volen aferrar i, en el temps, mai no serà assolida plenament ni segura. Fugissera i efímera, tan sols en fem un tast limitat i precari, a manera de penyora, que esdevé saborosa i estimulant promesa.

La presència en les nostres vides d'aquesta joia irreductible només s'escau

havent renunciat a capturar-la i dominar-la. I sobretot des d'una diligent disposició a peregrinar (He 11, 9-10 i 1Pe 2, 11) cercant-la tenaçment: *Mentre vivim, ens cal buscar sempre* (Sant Anselm, *Proslogion*, XIV).

Buscar sense cedir a la lassitud, entestats a no resignar-nos amb el seu rastre, volent-ne sempre més (P. La Tour Du Pin, *La Quête de Joie*, Paris 1967, 38-40); però aprenent de fruir més i més de les senzilles alegries quotidianes: *El primer esguard per la finestra al matí. El vell llibre retrobat. Ros-tres plens d'entusiasme. Neu, el canvi de les estacions. El diari. El gos. La dialèctica. Dutxar-se, nedar. Música antiga. Sabates còmodes. Comprendre. Música nova. Escriure, plantar. Viatjar. Cantar. Ser amable* (B. Brecht, *Plaers, Dels poemes espar-sos*, trad. F. Formosa, Barcelona 1974).

Aquestes alegries menors ens fan més capaços i també més anhelants de la plenitud d'una joia autèntica.

Recapitulant: *L'encontre de la joia és la seva mateixa recerca. No es tracta de cercar d'una banda i d'una altra trobar, ans de desitjar aconseguir el botí i alhora cercar-lo* (Sant Gregori De Nissa, *In Eccle.*, VII, 6).

II. Marrades

Caminant a la recerca de la joia no és estrany fer marrades. Ens enganyen pistes falses i, esgarriats, seguim senderes que ens allunyen del terme. Més encara, aquests camins equivocats solen portar-nos a l'abandonament de la recerca, com en viatges sense retorn: *Suposem*

l'enganyosa conquesta d'un espectre de joia, fonamentat només sobre elements limitats i passibles (Sant Agustí, *Confessions*, X, 6, 9).

No és difícil que marxem foraviats, si ens enlluernen les riqueses. En aparença proporcionen la clau de la felicitat: més nivell de vida, més confort, més possessions..., ens permeten major benestar i més llibertat individual, i per això mateix sembla que haurien de *causar* una vida més joiosa.

Aquesta orientació *mercantil*, mesquina com és, mai no podrà conèixer la joia de debò (Ct 8, 7). Tan sols pot dur a una imparable progressió de la cobejança de diners i de poder, on cada nova adquisició incrementa la insatisfacció i el tedi.

Ja en un altre pla, tampoc no és infreqüent que confonguem la joia amb un mer estat anímic. Ni que, per tant, ens esforcem a suscitar en nosaltres un seguit d'emocions i sentiments per a vibrar d'eufòria (C.S. Lewis, *op. cit.*, 161-204, distingeix subtilment joia i plaer).

Tot i que ens hem apartat del materialisme groller, en aquest cas també vinculem l'experiència de la joia a quelcom tan inconsistent i làbil com el nostre propi ànim. La trivialitat de la radiant alegria aconseguida així és inseparable d'un perill permanent de desànim i de l'atuïment psíquic que sol seguir les etapes d'excitació provocada (Joan Cassià, *Conlationes*, IV, 2-5).

A la fi, en una esfera pròpiament espiritual ens podem perdre pel més paorós carreró sense sortida; pel miratge de la fruïció de la joia, emanada de la magnificació d'un mateix, de l'augment de la pròpia glòria i prestigi. Orgull, autosuficiència, "ubris" tràgica, que acaba abocant-nos coherentment a un desesperat ateisme i a la deshumanització, al sarcasme amarg i autodestructor (F. Nietzsche, *Més enllà del bé i del mal*, 284).

Sovint aquesta impietosa egolatria adopta una disfressa cristiana. (¿Com no

denunciar tanta religiositat farisaica, tants escandalosos exemples d'ateisme pràctic?) Però la duresa de cor i la desesperació no paren de créixer sota les superbes imatges de solidesa individual, de *virtut*, de bonhomia...

III. Camins

És una bona paradoxa que els camins de la joia ens siguin menys versemblants i molt més abruptes, que les atraients desviacions.

Hom suposa que experiències com el sofriment, la tristesa o la humiliació són incompatibles amb la joia. Manifesta una considerable acuitat intel·lectual el qui adverteix que el goig admet certa barreja de tristors (Sant Tomàs d'Aquino, *S. Th.* II^a II^a, 38), cosa que la vida humana confirma amb amplitud (Jn 16, 21).

En realitat ni la privació dels béns temporals (*Fioretti*, 8; cf. Jacint Duran, *La veritable alegria segons sant Francesc*, Facultat de Teologia - Ed. Herder, Barcelona 1990), ni una fonda melangia (J. Sales, *Viatge d'un moribund*, Barcelona 1952), ni la lacerant consciència de fracàs (A. March, *Cant espiritual*) són tan adverses a la joia com l'avorriment del consum, la frivolitat sentimental o el cinisme desmenjat i frustrant.

Pobresa, melangia i humilitat no només poden coexistir amb la joia, sinó que en són *viae sacrae*. Camins estrets i exigents, esperonen el desig del Bé *semper maior* i no permeten la nostra instal·lació en elements de segon ordre. Com que obliguen a mirar l'horitzó sempre obert, palesen la necessitat de no deixar mai la recerca empresa (Sant Gregori de Nissa, *In Cant.*, XII).

Saber-nos indigents (materialment, psíquica o espiritual) ens pot convertir en arborats captaires que, defugint l'absurditat d'un univers clos, només s'acontentin amb l'etern. Quan les Benaurances proclamen felïços els qui sofreixen alguna mancança potser ho fan en aquest sentit (Rm 14, 17).

IV. Guiatge

Per no perdre el bon camí els buscadors disposen d'un guiatge segur. L'abnegació és la brúixola que sempre orienta envers la joia (Mt 16, 25; Mc 8, 35; Lc 9, 24; Jn 12, 25). O bé, si cal dir-ho positivament, l'amor-caritat.

Els pelegrins anem caminant, i el nostre viure és un anar-nos fent encara. Si reconeixem en la persona humana *una criatura excelsa, capaç de la majestat divina* (Sant Bernat de Claravall, *Sermo in Ps. XC*), aleshores el sentit del temps és l'avenç en

un indispensable eixamplament del nostre ésser a fi d'esdevenir vasos d'elecció en què la Gràcia pugui vessar-se a bell doll.

L'abnegació és instrument eficaç d'aquesta capacitació, perquè ens despulla en vistes al re-vestiment de l'Amor; fa lloc al do de l'Esperit Sant que és alegria inextingible. La negació de nosaltres mateixos ens allibera de *l'amor mei*, que empresona en la tristesa del pecat i ens fa orbs i sords a la Veritat, la Bondat i la Bellesa, és a dir, a l'Altre, i els altres.

L'oblit de mi mateix (seguint l'entranyable i terrible exemple de Jesucrist segons Fl 2, 8-11 o 1Pe 2, 21-25) em descentra del meu inflat *petit-jo* i, des d'un ben entès *menys-preu de mi mateix* m'obre de més en més a l'admiració, la gratitud, la compassió, la lloança...

Únicament quan accepto guaitar al defora i ja no em vull erigir en infatuat melic del món, aleshores sóc al lllindar de la perfecta alegria.

La pietat i l'adoració, potser molt més que qualsevol altra cosa, disposen al goig d'una manera excel·lent. Així la recerca de joia es revela en el fons recerca religiosa. Res tan exultant com entonar:

"... No ens doneu a nosaltres la glòria, no ens la doneu, Senyor; doneu-la al vostre Nom, perquè Vós sou fidel en l'Amor..!" (Sl 113b, 1).

I, reciprocament, res com el coneixement de l'esplendor meravellós de Déu no pot fonamentar l'oblit de l'amor propi i reforçar la nostra obertura a la immensitat del goig. El Déu revelat, en la seva condescendència ens obre els ulls a una saborosíssima *lectura* de l'ésser del món, de les coses, de l'home (Ramon Llull comença el *Llibre de Contemplació* amb una *distinció De alegre*). Com que és Déu i no pas l'home el *seny* i la *mesura de totes les coses*, el cristià no tem minvar, i fins i tot, fer morir l'home vell, per renéixer en el Baptisme a la nova vida: participació victoriosa de l'entusiasme pasqual pel poder de la Creu.

V. Do

Havent-se manifestat Déu com el donador de tot bé, també acabem comprenent la joia com el misteri d'un do.

En aquest cas, l'obstinat encaç d'una realitat que mai no aconseguirem fer ja no està condemnat a ser un neguit esgotador i quimèric, tal com de vegades sembla. ¿Per què peregrinar, delir-se, sacrificar-se per aspres senderes, si no hi hagués possibilitat de reeixir, de culminar els afanys, d'experimentar la joia? ¿Com conquerir-la, si de debò és certa la seva transcendència?

La recerca no és una *passió inútil*, sinó una preparació idònia per acollir l'inimaginable Do (Is 64, 3; 1Co 2, 9). Que diàfan des d'aquí el simbolisme de les aventures cavalleresques! Que suggestiva i purificadora la recerca del Graal!

És clar que a la fi no aconseguim el do arrabassant-lo, el malmetríem; ans rebent-lo de l'Únic que ens el pot donar, i ho fa ben de grat.

Descobrim la font de la joia en el si del misteri de la salvació (que és economia, *sacra dispensatio*), en l'àmbit de la Gràcia. I així no ens arriba pas arbitràriament, ni la podem rebre des de la passivitat (P. Laín Entralgo assenyala molt bé la diferència *Entre la espera y la esperanza*); sinó a l'interior del diàleg amb Déu.

Quin estremiment de goig quan m'adono que el qui jo cerco, ja em buscava; que el qui estimo, m'estimava d'abans i truca a la meva porta! (Ap 3, 20).

VI. Arrels

Els captaires de joia en descobreixen l'arrel vivificant en la fe de l'Església: *És la presència de l'Etern la font de la meva joia* (J.H. Newman, *Parochial Sermons* V, 69).

Confiant amb fermesa en l'indefectible Amor del Pare, que se'ns manifesta per Jesucrist i ens habita i ens és donat en l'Esperit Sant, superem l'ansietat de con-

vertir en verificació cada tast d'alegria, podem suportar-ne l'enfosquiment subjectiu (la *noche oscura* de Sant Joan de la Creu) i gaudir-ne amb serena sobrietat.

Mentre ens encaminem vers Jerusalem, on Déu és claror sense ombres, plens de fe en la seva esplendent realitat, *quan passem per valls eixutes, ens són com un oasi beneït amb les pluges primerenques* (Sl 83, 7).

La plàcida endurança més enllà i més endins de les contingències (prosperitat material, sentiment de benestar, autosatisfacció) arrela en el sòlid terreny del Misteri de Déu: *la joia vana en el Nou Testament és englobada per la joia de l'existència rescatada en Déu* (H.U. von Balthasar, *La pregària contemplativa*, Barcelona 1962, 275).

La nostra tasca és a no ser negligents, ans a conèixer i a estimar de més en més la immensitat d'aquest Amor, que mai no

sabrem sondejar en tota la seva profunditat, amplada i llargària (Ef 3, 14-19).

L'estudi de la Sagrada Escripura i la celebració de la Litúrgia eclesial són accessos eminents al docte estupor davant la bona notícia del Regne, operant enmig nostre. ¿Com no anar de meravella en meravella (Ramon Llull, *Felix*, c. 95), quan l'univers i les persones se'ns descobreixen transfigurats per la llum del Crist, triomfant sobre la fosca del pecat i de la mort?

Tot i tots apareix amb una nova vida. No és, doncs, simple tret ornamental, que al Nou Testament la joia (*jara, agalliasis*) sempre sigui signe de la realització i de l'acolliment del Regne de Déu.

Tampoc no és merament anecdòtic que sigui música delicadíssima en el fons de les vides dels sants i dels fidels. Que impensat, però que revelador trobar l'explosió *Joie* al memorial que B. Pascal, tan poc rialler, duia cosit al folre del gec.

En efecte, cap motiu tan pregon i tan ferm de joia, com saber-nos, amb tota la humanitat, objecte de la tendresa de Déu, i cridats a participar de la seva Glòria. (*Letizia* és un mot central al Paradís del Dante).

VII. Fruits

L'experiència de la joia no s'ha de desvincular del conjunt d'elements que la circumden. Són tots els que configuren la vida nova del cristià (Rm 14, 17). Dos fruits, amb tot, hi semblen molt íntimament vinculats:

D'una banda la pacífica llibertat del qui ja no depèn de res que li pugui ser llevat, i, per tant, ha pogut bandejar la por i la subtil temptació d'opiar-se amb enganys. Sobirana llibertat del qui avança tranquil, amb el cor eixamplat.

Per una altra part la magnanimitat del qui, curull per dins, no s'ha d'aferrar a res, perquè posseeix un bé, que creix

més com més és ofert i difós. Grandesa d'esperit de l'oblidatís de si mateix, que esguarda el rostre de l'altre sense endurir la mirada ni el cor.

Aquests dos fruits ens permeten copsar la pregona relació de la joia amb l'Amor (Sant Tomàs d'Aquino, *S. Th.*, II^a II, 28-30). I és que el do de l'alegria espiritual s'ordena a una més gran facilitat i delectació d'estimar, amb tota la densitat de compromès sacrifici, que el mot evoca:

Estimar no és fer l'amor, ni divertir-se, ni passar-ho bé. Estimar és un llarg camí que comença amb la simplicitat, la gratuïtat i la joia de viure. I en el fet que no et cansis mai de retrobar la poesia al tombant més aspre del camí (Raimon Gali, *Els camins de l'estimar*, Igualada 1981, 40). Estimar és prendre part a la Vida benaurada de Déu, és endinsar-se en la festa i el joc de la Trinitat.

En les espurnes de joia, que travessen la nostra vida, hauríem de percebre una invitació permanent al convit sagrat. Elles ens duen notícia i rastre d'un paradís que mai no ens hauríem de resignar d'haver perdut.

Altres articles de Josep Torné Cubells:

–*Notes sobre la pregària cristiana*, Recerca 8, Barcelona 1995, p. 6-40.

–*La mirada del Crist*, Recerca 27, Barcelona 2000, p. 5-9.

–*Els ancians no es volen imposar*, Recerca 39, Barcelona 2006, p. 9-32.

–*Les sentències dels Pares del Desert*, Recerca 53, Barcelona 2012, p. 1-20.

–*Maria, pobresa, acolliment, servei*, Catalunya Franciscana 238, Barcelona 2011, p. 95-101.

–*Els apotegmes dels Pares del Desert*, introducció i notes, Clàssics del Cristianisme 87, Barcelona 2001.

–*Actes dels màrtirs*, introducció i notes, Clàssics del Cristianisme 25, Barcelona 1991.

–*Boeci, opuscles teològics. Cassiodor, sobre l'ànima. Comentari als salms graduals, introducció i notes*, Clàssics del Cristianisme 66, Barcelona 1997.

–A la Revista Catalana de Teologia 45/2, 617-622 (2020) ha sortit una ressenya sobre la vida i el pensament de Josep Torné a càrrec de Llorenç Sagalés.

LA PASQUA

FRA ARUN RENALD

La transició de la mort a la resurrecció de Jesús és un pas de la desesperança a l'esperança, de la tristesa a la joia, de la mort a la vida. Tot i que ho he escoltat a les homilies, i ho he llegit als llibres, no ho havia sentit tant, personalment, com a la Pasqua de l'any passat (2020).

Quan tothom estava confinat, hi havia tristesa. No podíem moure'ns, trobar-nos amb la gent, celebrar missa amb la gent, predicar, etc. Però la nit de Pasqua va ser una nit diferent, tal com cantem al pregó pasqual. Vam tenir una celebració només entre els frares. Quan vaig veure que el color lila de la Quaresma s'havia canviat en el color blanc de la Pasqua, tot em semblà nou. Em semblava que tot havia canviat. Vaig sentir esperança. Vaig sentir que tot milloraria i que podríem tornar a la vida normal.

Penso que aquest és el missatge de la Pasqua. Dona esperança a tothom, especialment als dèbils, als desesperats, als dubtosos, als malalts, etc. Ens ensenya que la nostra esperança en Déu no és mai fútil.

¿Per què és important la resurrecció?

La resurrecció de Jesús és el fonament de la fe cristiana. Els quatre evangelis, la predicació del apòstols, les cartes de sant Pau, el coratge dels màrtirs, la saviesa dels pares de l'Església, les vocacions religioses, el misticisme i tota la resta seria inútil, si Jesús no hagués ressuscitat. Sant Pau diu: "*Si Crist no ha ressuscitat, la vostra fe és il·lusòria*" (1Co 15, 17). C.S. Lewis diu: "*El cristianisme és una creença que, si és falsa, no té cap importància. Però si és veritat és d'una importància infinita*".¹

1. *Mero cristianismo*, Ed. Rialp, Madrid 2007, p.

¿Com era el cos ressuscitat de Jesús?

A Corint, hi havia temples dedicats a déus com ara Isis, Serapis, Zeus, Afrodita, Esculapi, Cibeles, etc. Els grecs creien en la immortalitat de l'ànima, però no en la del cos.² Però, per als hebreus, el cos no es pot reduir simplement a una cosa física separada de l'espiritual. Els hebreus creien en coses concretes i no abstractes.

Sant Tomàs d'Aquino diu que el cos ressuscitat de Jesús tenia quatre qualitats distintes: 1) Impassibilitat (estava més enllà dels patiments), 2) Agilitat (es podia moure sense restriccions), 3) Subtilitat (les coses materials no li podien impedir el pas) i 4) Claredat (brillava). Amb aquestes quatre qualitats, Jesús ens crida a una espiritualitat més alta: a pensar més enllà dels patiments, a moure'ns sense inhibicions, a no afeixugar-nos amb la preocupació de les coses materials i a tenir una claredat de pensaments i de motius.

¿Per què les dones van ser els primers testimonis de la resurrecció?

A la societat dels jueus, el testimoni de les dones no es considerava creïble. Si això era així, ¿per què la gent hauria hagut de creure el seu testimoni de la resurrecció? Perquè Déu no escull el que el món valora, sinó el que el món rebutja. Per això, va cridar Abraham, i no els poderosos del món. Per això, va elegir Israel com la seva nació, i no els països poderosos. Sant Pau diu: "*Déu ha escollit els insensats d'aquest món per confondre els savis; i ha escollit els febles*

69.

2. PAGOLA, J.A., *Jesús, aproximación histórica*, PPC, Madrid 2007.

d'aquest món per confondre els forts" (1Co 1, 27). Excepte Joan, cap home no va seguir Jesús fins al Calvari. Però les dones ho van fer. Era just i necessari que elles fossin els primers testimonis de la resurrecció.

¿Què aprenem de les aparicions de Jesús als seus deixebles?

El 1970, el teòleg Eduard Schillebeeckx va especular que després de la terrible mort de Jesús, els deixebles es van reunir per recolzar-se els uns als altres a causa de la por, el dolor i la culpa.³ Es volien protegir, però al mateix temps, estaven tristos pel fet que havien abandonat el seu mestre en el moment de dificultat. Aquesta és la reacció del pecat: la por del càstig i l'auto-condemnació.

En aquell moment, Jesús s'apareix a ells. La paraula grega per aparèixer-se és "Ofthe". És la mateixa paraula que es fa servir per dir que Déu es va aparèixer a Abraham, a Jacob i a Moisès. La paraula "Ofthe" literalment vol dir fer-se visible.⁴ Jesús es fa visible als deixebles. Els diu: "Pau a vosaltres! No tingueu por". Donant-los la pau, Jesús els allibera de la culpa i l'auto-condemnació i dient, "no tingueu por", els allibera de la por del càstig.

Els deixebles no van pregar que Jesús s'aparegués a ells, sinó que Jesús ho va fer voluntàriament. Al camí d'Emmaús, Jesús es va aparèixer als deixebles voluntàriament. Es va aparèixer a Pere a la riba del llac voluntàriament. La gràcia de Déu és un do gratuït i voluntari. Potser som pecadors. Però Jesús es fa visible a nosaltres. Ens tria per donar-nos la seva gràcia voluntàriament. Com diu sant Pau: "On abundà el pecat, sobreabundà la gràcia" (Rm 5, 20).

3. BARRON, ROBERT, *The word on fire. Bible*, Crossroad, Nova York, p. 278.

4. PAGOLA, J.A., *Jesús, aproximación histórica*, PPC, Madrid 2007.

¿Per què hem d'anunciar la resurrecció de Jesús?

L'única bona nova que hi ha és la resurrecció de Jesús. La notícia de la resurrecció de Jesús no està confinada mai en un lloc. L'àngel ho va anunciar a les dones, les dones als deixebles i els deixebles fins a la fi del món. Aquest és l'últim manament de Jesús: "Aneu a tots els pobles i feu-los deixebles meus, batejant-los en el nom del Pare, del Fill i del l'Esperit Sant" (Mt 28, 19). Certament tenim dificultats en la nostra vida de testimonis. Hi pot haver cansament, calúmnies, persecucions, xafardeigs, etc. Però Jesús ens va prometre: "Jo sóc amb vosaltres dia rere dia fins a la fi del món" (Mt 28, 19).

RELATS SINCERS D'UN PELEGRÍ RUS AL SEU PARE ESPIRITUAL

ESPERANZA PUIG-PEY

Introducció

El llibre, d'autor anònim, *Relats sincers d'un pelegrí rus al seu pare espiritual*, ens situa en la Rússia de meitat del segle XIX i narra el pelegrinatge d'un camperol de la governació d'Oriol, que surt del seu poble i fa camí per diferents indrets i monestirs de terres russes i ucraïneses, a la recerca d'algú que li faci entendre l'anomenada pregària interior contínua, també anomenada "La pregària de Jesús" per l'Església ortodoxa.

Aquesta pregària té el seu origen en els pares del desert, que recomanaven fer pregàries curtes com "Senyor Jesucrist, tingueu pietat de mi, pecador!" o simplement "Senyor, tingueu pietat", recitades de forma contínua i compassades amb la respiració. El mateix pelegrí constata que, amb el temps, l'oració brolla espontàniament i acaba formant part de la vida, i no es pot deixar.

Els relats estan escrits en un llenguatge fàcil i entenedor i són molt entranables per la seva senzillesa i ingenuïtat; no obstant això, el seu contingut espiritual és molt profund perquè el pelegrí conversa amb diferents personatges, que li van explicant les seves experiències espirituals i ell va aprenent com pregar amb el cor, en tot moment i en tot lloc. A l'Orient pregar amb el cor té un significat profund perquè el cor és el centre dels pensaments, desigs i sentits interiors de l'home. Aquesta invocació a Jesús és a la vegada una invocació a l'Esperit Sant i això produeix un sentiment de lloança, de respecte i d'adoració.

Encara que la recerca del protagonista és arribar a entendre la idea de pregària

contínua, al llarg de tot el llibre, en les seves converses, van sortint referències a diferents aspectes de l'espiritualitat —el penediment i la reconciliació amb Déu, la humilitat, la confiança en l'ajuda de Déu, l'amor a Déu i al pròisme, la joia i la pau interior, l'actuació de l'Esperit Sant, la fe com a do espiritual, la Mare de Déu mitjançera i protectora, la salvació de l'ànima...— que, en qualsevol cas, estan sempre relacionades amb la pregària.

D'altra banda el pelegrí porta amb ell no només la Bíblia, sinó també la *Filocàlia*, llibre que conté "un recull de textos ascètics i místics dels pares de l'Església i d'autors espirituals, que tenen com a finalitat ensenyar el camí vers l'oració pura i incessant", que li han d'ensenyar com arribar a aquesta pregària interior. La interpretació de la Sagrada Escripura i la guia espiritual que conté la *Filocàlia*, li serveixen al nostre pelegrí per anar enriquint la seva pròpia espiritualitat.

Context de l'obra

Tot i que els relats van ser escrits en el segle XIX, la pregària de Jesús té el seu origen en l'hesicasm¹. La tradició hesicasta "es basa en la soledat i el silenci materials que afavoreixen el recolliment de l'ànima, la calma interior que procura la sobrietat espiritual i la pau de l'ànima recollida en si mateixa sota l'acció de l'Esperit

1. Corrent espiritual de la tradició eremítica ortodoxa establerta pels pares del desert al segle IV, floreix en la tradició monàstica del Sinaí als segles VI i VII, i es difon àmpliament al Mont Athos durant els segles XIII i XIV.

Sant. Tot això, per assolir la unió amb Déu per mitjà de l'oració contínua.”

La tradició espiritual de l'hesicame, la pregària de Jesús i la *Filocàlia* van tenir una gran expansió a Rússia. L'autor dels relats es mou en el mateix ambient que pensadors russos com Khomiakov i Soloviov i literats com Gògol, Dostoievski i Tolstoi, que han deixat escrits testimoniatges d'alguns estàrets. Històricament, l'obra troba el seu marc en el mil·lenari de la cristianització de la Rus' de Kíev² (988) - els centres monàstics de la qual el pelegrí visita especialment- i en el quart centenari de la creació del patriarcat de Moscou (1589)³.

Els relats aparegueren a l'Europa occidental en el període entre les dues guerres i es van convertir ràpidament en un clàssic de l'espiritualitat contemporània.

Estructura i contingut

El llibre està dividit en dues parts, cadascuna d'elles amb diferents relats. La primera part inclou quatre relats de diferent extensió i la segona, tres més. Els dos últims no són realment relats sinó converses entre diferents interlocutors. Entre ells un professor, que acompanya al pelegrí, un monjo o estàrets (pare espiritual del pelegrí), un sacerdot, un monjo d'un rang

2. La Rus' de Kíev fou el primer estat eslau oriental dirigit des de la ciutat de Kíev, ciutat capital de l'actual Ucraïna, des del 880 fins a mitjan del segle XII. Els regnats de Vladimir el Gran (980-1015) i el seu fill Iaroslav el Savi (1019-1054) van suposar l'edat d'or de Kíev, que va veure l'acceptació del cristianisme ortodox.
3. Per tal d'establir l'autocefàlia de l'Església ortodoxa russa, el metropolità Job de Moscou es va convertir l'any 1589 en el primer patriarca de Moscou i tota Rus', reconeixent el patriarcat de Constantinoble la autocefàlia de l'Església ortodoxa russa.

monàstic particular anomenat *skhímnik*, un monjo moldau i un ermità. En les altres narracions el pelegrí conversa amb diferents personatges que va trobant pel camí, gent a vegades culta però en ocasions gent senzilla, però molt piadosa i amb una gran saviesa espiritual.

Primera part

En el **primer relat** el pelegrí es troba amb un vell monjo, l'estàrets, que el convida a anar amb ell al monestir on viu. El pelegrí li explica que la seva recerca és arribar a entendre el significat de les paraules de l'apòstol Pau: "*Pregueu tothora*" (1Te 5,17). El monjo li diu que només la pobresa d'esperit i l'experiència activa en la senzillesa de cor el poden conduir a conèixer la pregària interior contínua. Saber què és la pregària i com s'aprèn a pregar exigeix una direcció mística i no un aprenentatge escolar, i li recomana tenir la direcció d'un guia espiritual.

L'estàrets és qui l'orienta en la seva recerca i l'introdueix a la lectura de la *Filocàlia*, on trobarà la manera d'aprendre a

pregar. Li aconsella que invoqui el nom de Jesucrist de manera constant i ininterrompuda amb els llavis, la ment i el cor dient “Senyor, Jesucrist, tingueu pietat de mi!”, que s’imagini la seva presència i li demani perdó en tot moment.

Totes les bones sensacions que tenia el pelegrí van desaparèixer un dia en què va començar a sentir fatiga, avorriment, peresa, son... Enfront d’aquesta situació, l’estàrets li diu que la seva humilitat és posada a prova, no fos que caigués en la cobdícia espiritual i li explica com ha de pregar. Seguint les instruccions del monjo es va acostumar tant a la pregària, que no es trobava bé si deixava de pregar, li havia estat concedit el do de la pregària espiritual, que purifica l’ànima de passions i que només mereixen els qui busquen Déu en la senzillesa d’un cor ple d’amor.

L’estàrets mor i el pelegrí torna a posar-se en camí, però ja no és el mateix. El món li és indiferent, i només té ganes de recitar la pregària contínuament perquè ja comprèn què significa: “*Pregueu tothora*”.

En el **segon relat** el pelegrí va rodar per diferents llocs, sempre recitant la pregària de Jesús, fins que es va aturar en un bosc, cercant la pau i el silenci necessaris per a pregar i per a estudiar la *Filocàlia*. Així va passar uns mesos, però un dia van començar a aparèixer les temptacions de la següent manera: dos lladres li van robar la Bíblia i la *Filocàlia* i el van deixar tan trasbalsat que hauria volgut morir, però el vell estàrets el va consolar en somnis dient-li: “Aquesta és una lliçó de deseiximent de les coses terrenals per a facilitar el camí cap el cel. És un càstig que t’ha estat enviat perquè no caigués en la voluptuositat espiritual.”

Més endavant es va trobar amb un capità de l’exèrcit que el va ajudar a recuperar els llibres. Ajudant al capità a llegir la Bíblia, el pelegrí comença a entendre-la més bé i, amb la lectura de la *Filocàlia*,

“va descobrir què era la persona interior, la del cor, què era la pregària veritable, l’adoració de l’esperit, el regne dins nostre, els gemecs de l’Esperit Sant que intercedeix...” Mirava al voltant seu i sentia que “tot existia per donar testimoni de l’amor de Déu per l’home” i pregant amb el cor, tot el seu abatiment va desaparèixer i va abandonar-se a la voluntat de Déu amb gran alegria i tranquil·litat.

Al cap d’un temps va arribar a un lloc molt apartat i es va trobar amb un camperol que vivia sol i feia de guarda forestal. Aquest va oferir al pelegrí un lloc per viure i, intimant amb ell, també li va explicar com era la seva vida en aquell lloc i les temptacions que voltaven pel seu cap. El pelegrí va intentar ajudar-lo, i llegint la *Filocàlia* li va explicar que “abstenir-se del pecat només per la por del càstig no dóna bon resultat i que no es pot deslliurar l’ànima de pensaments pecaminosos d’altra manera que no sigui la vigilància de la ment i la puresa del cor. Tot això s’aconsegueix amb la pregària interior [...]. I Déu vol que anem

cap a Ell pel camí dels fills, és a dir, que per amor ens comportem honestament i ens omplim de goig amb la unió amb Ell en cor i ànima.”

El temps que va passar el pelegrí a aquell indret llegint la *Filocàlia* li va “fer comprensible el significat de la pregària interior, els mitjans per aconseguir-la, com omple de joia l'ànima i el cor i com distingir si aquesta dolcesa ve de Déu, de la natura o de la il·lusió”. A poc a poc el pelegrí va anar experimentant un estat místic amb grans consolacions i “vaig adonar-me que el efectes de la pregària del cor apareixien sota tres formes: en l'esperit, amb la dolcesa de l'amor, la pau...; en els sentits, amb l'alegria del cor, el plaer de la vida...; i en les revelacions, amb la comprensió de la Sagrada Escripura, el coneixement de la dolcesa de la vida interior i la certesa de la proximitat de Déu i del seu amor per nosaltres”.

Al cap de cinc mesos el pelegrí va tornar a posar-se en camí i es va trobar amb molts casos i fets extraordinaris. Relata alguns incidents i les converses que va tenir amb les persones que anava trobant-se, sempre orientant-los cap a la pregària de Jesús i explicant-los la *Filocàlia*. També narra les sensacions místiques que li brollaven amb la pregària, “plorava d'alegria, de vegades sentia una joia al cor que no la puc descriure”. Cercava el silenci i la solitud i deia “la pregària que m'alegrava el cor, no em deixava parar atenció a res més”.

Finalment va arribar a la ciutat d'Irkutsk, a la Sibèria sud-oriental, i allí es va trobar amb un comerciant que li va suggerir la idea d'anar a la ciutat santa de Jerusalem.

En el **tercer relat**, abans de deixar Irkutsk, el pelegrí torna a visitar el pare espiritual, amb el qual havia conversat anteriorment, i li explica les raons del seu viatge i els canvis que havia experimentat al llarg dels tretze anys que portava caminant per diferents llocs. Al principi es

va aturar en moltes esglésies i monestirs però, més endavant, vagarejà per camps i estepes cercant més la solitud i el silenci.

Amb el **quart relat** acaba la primera part del llibre. El pelegrí, encara no pot seguir camí cap a Jerusalem i torna a visitar el pare espiritual que li demana “m'explicaràs més coses de les instructives trobades que has tingut en el curs de la teva vida errant”, i així comença la narració d'alguna de les trobades més rellevants. Fent camí cap a Odessa, per anar a Jerusalem, va arribar a un poble de la governació de Tobolsk a Sibèria, allí va conèixer una senyora molt religiosa que portava un asil amb el seu marit, tenia una gran biblioteca de llibres espirituals, que va ensenyar al pelegrí, entre ells un recent llibre sobre la pregària escrit per un sacerdot de Peterburg, que comentava el parenostre. El pelegrí li va demanar que ho llegís i quan va acabar de llegir li va dir: “la pregària del Senyor, el parenostre, és la més elevada i la més preciosa de totes les pregàries escrites que tenim nosaltres, els cristians, perquè ens l'ensenya el mateix Senyor Jesucrist”, però a la *Filocàlia* “he llegit una explicació més contemplativa i mística”. Ella i el seu marit li van demanar que ho expliqués i ell va fer una explicació detallada de cada punt del parenostre. El matrimoni va quedar entusiasmat amb l'explicació del pelegrí però seguien pensant “la pregària interior és un assumpte elevat i gairebé impossible d'aconseguir per als qui viuen al món”. El pelegrí els va contradir dient que Déu mai demana coses impossibles als homes i els sants pares faciliten el camí per poder arribar a la “pregària del cor”, però els homes fugim per no trobar-nos amb nosaltres mateixos i pensem que ens agradaria dedicar-nos a l'oració, però que les ocupacions i les preocupacions de cada dia no ens deixen temps per fer-la.

A l'asil es va trobar amb un home cec al qual, caminant junts cap a Tolbosk, li

va anar ensenyant com es prega amb el cor. El cec escoltava tot el que el pelegrí li anava explicant amb molta atenció i “la pregària creixia en el seu cor cada cop més i el delectava de manera extraordinària”. Després de deixar el cec a l’hospici de Tolbosk, va continuar el seu camí molt feliç de totes les vivències i consolacions que havia tingut. Potser perquè es va complaure massa en aquestes sensacions, que va començar a sentir por que no li passés alguna desgràcia, però lluitant contra aquests pensaments es va adonar de la seva falta d’humilitat i es va dir interiorment: “que es faci la voluntat de Déu!”.

Més endavant es va trobar amb un sacerdot el qual li va parlar de la il·luminació espiritual i de la pregària atenta, de les que molt pocs homes s’ocupen. El pelegrí li va preguntar com rebre la il·luminació espiritual i esdevenir un home interior atent, i el sacerdot li va dir: “cal agafar un text qualsevol de la Sagrada Escripura i concentrar-hi la màxima atenció i reflexió com més estona millor, i aleshores es descobreix la llum de l’enteniment”. Pel que fa a la pregària, el sacerdot li va dir: “has d’escollir una pregària curta, de poques paraules però expressives, i repetir-la durant força estona, així t’afectes”. El pelegrí va donar gràcies a Déu per haver-li fet conèixer “un veritable pastor de la seva església”.

Va continuar explicant al pare espiritual algun relat més, fins que es va adonar que ja estava parlant massa i, com afirmen els sants pares, “la conversa, encara que sigui espiritual, no és més que xerrameca si dura massa”. Finalment es va acomiadar d’ell i li va demanar que pregués per ell, perquè Déu misericordiós li donés un bon camí.

Segona part

En el **cinquè relat**, el pelegrí que, després d’arribar fins a Odessa no va poder embarcar cap a Jerusalem, continua rela-

tant les trobades amb diferents personatges que es creuen en el seu camí. En primer lloc amb un piadós comerciant de Bèlaia-Tserkov, ciutat comercial situada al sud de Kíev. Tots dos van conversar molt. El comerciant li va explicar un relat, que li va endolcir la seva ànima, per la seva profunditat en parlar de la pregària. Li deia: “A Déu no solament li és agradable la pregària santa que el mateix Esperit Sant ens ajuda a oferir i desvetlla en nosaltres, sinó que Ell ens l’exigeix, quan disposa: *Resteu en mi i jo en vosaltres* (Jn 15,4), però per a Déu és preciosa cada petita cosa que es fa per a Ell [...]. L’amor de Déu ens retribueix amb gràcies mil vegades més grans que no mereixen les accions humanes. Calen poques paraules: “Acolliu-me! Tingueu pietat de mi!” i Ell t’abraça i et besa. També li va llegir un relat d’un llibre anomenat *Agapi, o la salvació dels pecadors*, que explicava com la Mare de Déu ens protegeix de tota mena de dissorts “gràcies a la curta pregària amb què cada dia desvetlles la teva ànima per unir-la amb Déu”.

Reconfortat pel record de les converses, va tornar a fer camí cap a Kíev i es va trobar amb un pagès de la governació d’Smolensk amb el qual també va parlar de les sensacions que aquest sentia amb la pregària; unes vegades de gran alegria, lleugeresa i pau i d’altres opressió, tedi i malenconia. El pelegrí es va alegrar molt d’haver trobat un home tan bo i li va dir: “no et desconcertis, estimat germà, l’oració és sempre ben acceptada per Déu i útil per a la teva salvació[...]; cap pregària, bona o dolenta, no es perd davant de Déu”.

A prop de Kíev va voler confessar-se i va escriure una llista de tots els pecats que recordava. Es va adreçar al monestir de Kitàiev on li havien dit que “havia un confessor de vida devota, molt savi i ple de seny”. El confessor li va llegir el model de confessió que ell mateix utilitzava sempre que es confessava i li diu: “La confessió

guia el meu home interior cap a la humilitat i constato amb l'experiència i després d'un examen detallat dels meus sentiments i dels meus actes que no estimo Déu, que no sento amor pel pròisme, que no tinc fe religiosa i que estic ple d'orgull i d'egoisme dels sentits", i li va donar raó de tots aquests punts. En acabar, el pelegrí va pensar que era un gran pecador i no se n'havia adonat fins a aquest moment. Va demanar al confessor que li ensenyés la manera de saber la causa de tots aquests mals per poder guarir-los, i aquest li va dir: "la causa dels pecats que t'he llegit és la peresa per meditar sobre qüestions espirituals [...]. Si vols saber el mitjà per a vèncer aquest mal, fes tot el possible per adquirir la il·luminació espiritual amb l'estudi aplicat de la Paraula de Déu i dels sants pares, amb la meditació i el consell espiritual [...] Preguar tan sovint com es pugui perquè la pregària és el mitjà més important i més poderós per a renovar-nos i per a progressar vers la salvació".

El bon confessor li va recomanar que continués el seu pelegrinatge cap al

monestir de Potxàiev a la regió de Volínia, al nord-est d'Ucraïna, i allà es postrés davant la Puríssima Mare de Déu que "guiarà les teves passes pels camins de pau". En un hostel del camí es va trobar amb un monjo grec del sant Mont Athos, que estava malalt. El pelegrí es va quedar al seu costat per ajudar-lo i per ell "vaig saber moltes coses sobre la salvació de l'ànima". El monjo li va explicar com interpretar la pregària de Jesús i, concretament, quan diu *tingueu pietat de mi, pecador*, "és un veritable crit d'amor filial [...]; una petició de misericòrdia que es mostrarà en el do diví de la fortalesa espiritual per a resistir la temptació...". Citant les paraules de l'apòstol Pau: *nosaltres no sabem pregar com cal, però el mateix Esperit intercedeix per nosaltres* (Rm 8,26), li va parlar de l'Esperit Sant que actua en secret i dóna la pregària al qui prega.

Un dia va arribar a l'hostal un home que havia tingut males experiències amb els jueus i els maleïa. El monjo li va dir que la seva aversió cap a ells era a causa de no

estar afermat en l'amor de Déu ni en la pregària del cor i que, per això, no tenia pau interior. Li va recomanar fiar-se de la providència divina i, enfront dels sofriments, paciència i humilitat. Passats uns dies el pelegrí es va acomiadar del monjo, que ja estava guarit, i va reprendre el camí cap a Potxàiev. Prop del monestir es va trobar amb un soldat, que li va explicar la seva història plena de pecats i penediments, i li va demanar consell. El pelegrí només li va dir que havia de pregar Déu en els moments d'angoixa, perquè aquest era el remei a totes les nostres penes, i li va explicar alguns exemples en els quals la pregària de Jesús havia manifestat la seva força miraculosa en els pecadors. Van fer junts el camí fins a Potxàiev, recitant la pregària de Jesús, i el soldat, després que es confessà i combregà, va dir: "Ara crec que Déu no turmenta, sinó que té misericòrdia dels pecadors".

Després d'acomiar-se del soldat es va quedar encara una setmana al monestir "recordant les instructives trobades que havia tingut durant el camí i escrivint alguns exemples edificants". Abans de partir, va anar a l'església per encomanar el seu camí a la Mare de Déu, i allí va veure un home amb el qual va tornar a coincidir més tard pel carrer. Aquest li va preguntar si era un pelegrí i així van entrar en conversa. L'home, que era professor, anava al monestir de Solovetski, situat en un petit arxipèlag a l'extrem nord de Rússia, a la mar Blanca, i li va oferir anar amb ell. Després de caminar uns tres dies, el pelegrí li va preguntar per què llegia contínuament l'Evangelí i ell li va contestar que perquè aprenia la vida cristiana, que consistia en la pregària, mitjà imprescindible per a la salvació i la primera obligació de tot cristià, i que si no s'estudiava en profunditat la Paraula Divina no es podia aprendre a pregar de forma convenient. Davant l'interès del pelegrí, l'home li va dir que en l'Evangelí, si es llegeix amb atenció, trobem amb tot detall el coneixement complet de la pràctica de la pregària, en una successió des del principi a la fi, i li ho va mostrar sobre el mateix Evangelí.

Els dos últims relats són converses entre el pelegrí, el seu acompanyant —el professor— i altres personatges. En el **sisè relat** té lloc una primera trobada entre el pelegrí i el professor amb l'estàrets, guia espiritual del pelegrí, un monjo *skhímnik* i un sacerdot. És el *skhímnik* el que, realment, porta el pes de la conversa donant resposta a les qüestions que li plantegen sobre la pregària.

Comença el professor explicant la raó que el va portar a estudiar la pregària basant-se únicament en els Evangelis, i la seva intenció de portar una vida eremítica humil i de renúncia total, però té por de no aconseguir-ho per la feblesa i debilitat del seu cor. Intervé el *skhímnik* dient-li

que no dubti de la protecció i de l'ajut de Déu, i que el secret de la salvació està en la pregària i no en l'esperança dels nostres propis esforços. Continua explicant què és en la *Filocàlia* on els sants pares exposen d'una manera entenedora què és realment pregar: "Pregar vol dir adreçar la ment i l'atenció al record constant de Déu, caminar en la seva divina presència, desvetllar l'amor en un mateix pensant en Ell i unir el nom diví amb la respiració i el moviment del cor", i que per perfeccionar la pregària interior és necessari que aquesta sigui freqüent i contínua, "la pregària ha de ser freqüent i constant per obtenir tota la seva puresa".

En el seu discurs, el *skhímnik* també els explica les raons de la necessitat de la pregària perquè és per mitjà d'ella que la fe, do de l'Esperit Sant, es vivifica i es generen les bones obres i totes les virtuts. Però la qualitat de la pregària està reservada a la voluntat de Déu, i a l'home només li està donada la quantitat i la freqüència, que depenen de llur voluntat, i és això el que ensenyen els pares de l'Església.

El *skhímnik* va raonant les preguntes que li plantegen el professor i el sacerdot sobre la utilitat de la pregària freqüent, i els diu així: "En qualsevol ocupació i en tot lloc és possible pregar, i es pot passar fàcilment de la pregària oral a la mental i d'aquesta a la pregària del cor, que obre el regne del cel en nosaltres [...], la senzilla però freqüent repetició del nom diví aprofundeix en la vida interior, il·lumina l'ànima i la condueix a la unió amb Déu". Més endavant els llegeix un escrit sobre la força de la pregària dient: "Prega i pensa el que vulguis i el teu pensament es purificarà per la pregària. Prega i pots fer el que vulguis perquè la pregària et guiarà vers l'acte recte i just. Prega i la pregària destruirà les teves passions. Prega i no tinguis por de res, la pregària et defensarà. Siguis espiritualment alegre i tranquil, la pregària ho

resol i t'ho ensenya tot. Per últim, amb la pregària no tindràs temps de pecar ni de pensar en pecar i per a complaure Déu no cal altra cosa més que estimar [...]. Ja que la pregària és l'activitat de l'amor, d'ella es pot dir això: per a la salvació no cal res més que la pregària contínua".

Cap al final del relat el professor li planteja dues qüestions; la lluita contra la pesera i la necessitat de recompensa. A la primera qüestió el *skhímnik* troba la resposta en els sants pares, que aconsellen reflexionar sobre aquest estat de l'ànima i asseguruen que amb la pregària es poden aconseguir sensacions interiors plaents com la dolcesa del cor, l'entusiasme, l'alegria, la profunda pau..., "d'aquesta manera l'ànima dèbil i freda s'enforteix i es reconforta amb el progrés de la pregària i se sent com atreta envers la pràctica del

seu exercici”. Pel que fa a la segona, diu: “Hem d’acomplir la nostra tasca espiritual, la pregària, amb l’objectiu o l’esperança dels fruits, és a dir, del goig i el plaer dels cors”. Per últim, els recorda que són la raó i la natura les que menen l’home al coneixement de Déu, la raó perquè busca la causa última, Déu, i la natura perquè revela la saviesa, l’harmonia, l’ordre... que condueixen a la causa infinita, que és Déu.

Es tornen a trobar per segona vegada i, en aquesta ocasió, s’incorporen dos caminants nous; un monjo moldau i un ermità, que han viscut vint anys en silenci al bosc. La conversa que mantenen constitueix el **setè i últim relat** del llibre.

Als diferents dubtes que planteja el professor, l’ermità i el monjo li donen resposta. En primer lloc el professor no té clar que la vida anacoreta i en total solitud no faci caure “en l’obcecació i en un profund encantament”. L’ermità contesta que els ensenyaments dels sants pares mostren

que no s’ha de témer ni dubtar quan s’invoça Déu, que s’ha d’intentar l’activitat espiritual, perquè si es té un coneixement humil dels propis pecats i una ànima sincera amb el guia espiritual, es pot superar la seducció i no caure en la il·lusió. I, si no hi ha guia d’un pare espiritual, continua el professor, com cal actuar? Un guia espiritual, li contesta l’ermità, és “condició principal per a la pràctica de la pregària del cor per qui treballa en el silenci. Si no es té, cal obtenir instrucció i guia dels ensenyaments dels sants pares i verificar-la amb la Paraula Divina expressada en les Sagrades Escripures”.

El professor continua amb les seves preguntes i, al fil de la conversa, torna a preguntar: “¿i si tens el cor distret, no és millor emmudir davant Déu que no pas oferir paraules sense sentit?” La resposta del monjo és contundent: “Això és abatiment, el pitjor de tots els pecats [...], no has de desesperar-te, sinó d’adreçar-te de seguida a Déu i Ell aixecarà el teu cor caigut i et donarà més força que abans. Els antics pares van rebre la força interior gràcies a l’esperança en Déu, al silenci i a la solitud...”. Però, objecta el professor: “¿com pot servir al pròxim l’anacoreta silenciós?” En aquest cas contesta el monjo dient que l’anacoreta que viu en solitud és indiferent al món, desenvolupa a fons la vida interior i contemplativa i pot comunicar i escriure les seves experiències interiors, i així contribueix al benefici espiritual i a la salvació dels seus germans.

A la pregunta de quin sentit té que els cristians preguem els uns pels altres, el monjo afirma: “L’esperit es pot transmetre a l’esperit i l’un pot actuar benefactorament sobre un altre. Aquest és el secret de l’oració pels altres. Si analitzeu les Sagrades Escripures trobareu les evidències, és cert això que afirmo. A més, la pregària dels uns pels altres reforça la unió de l’amor cristià disposada per Déu, testimonia la humili-

tat i l'esperit del qui prega i encoratja la pregària mútua". Llavors, diu el professor: "voldria saber de quina manera cal pregar pels altres". Li contesta el monjo, que la pregària sempre ha d'ésser en presència de Déu, i que la força d'aquesta consisteix en la sincera compassió cristiana pel proïsme.

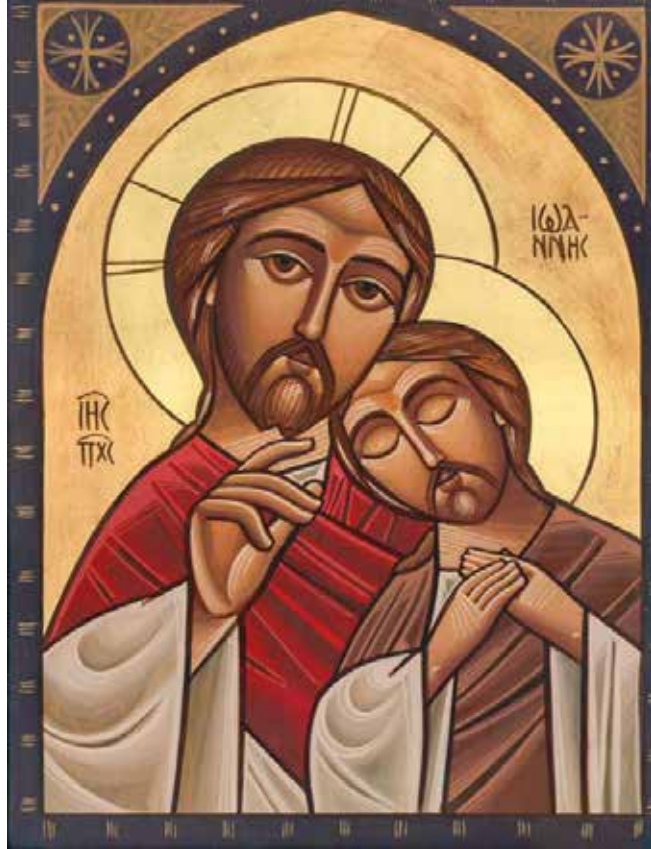
Finalment el pelegrí i el professor s'acomiadaren de l'estàrets i donant-li les gràcies per "les converses edificants i els pensaments il·luminats", continuen el seu camí cap a Solovetski.

Conclusions

Quan vaig començar a llegir el llibre no sabia realment on m'endinsava. Al principi no entenia ben bé al protagonista, un home que s'atreveix a sortir del seu poble, que deixa de banda totes les seguretats de la seva vida i, sense res més que una Bíblia, es posa en camí a la recerca d'algú que li expliqui el sentit de l'exhortació "*Pregueu tothora*", que Sant Pau fa als Tessalonicencs en la seva primera carta (1Te 5, 17).

A mesura que anava rellegant les narracions, vaig començar a familiaritzar-me no només amb el pelegrí, sinó també amb els diferents personatges que surten a les cartes. Cadascun d'ells presenta una història diferent però sempre amb un denominador comú que es resumeix en el que diu el monjo *skhímnik* al sisè relat: "La pregària és tot el que se'ns ha donat com a mitjà universal per a la salvació i el perfeccionament espiritual".

El llibre té una gran profunditat espiritual, i totes les idees que transmet al voltant de la pregària de Jesús tenen una base comú en tots els personatges. Ells mateixos han experimentat els fruits de la pregària contínua, així com també les possibles temptacions que els van apareixer. Tots ells tenen una vida interior molt rica, són indiferents a la vida mundana i busquen la solitud i el silenci en la pregà-

ria, perquè aquesta és per a ells el camí que els portarà a estar al costat de Déu.

Tots llegeixen atentament la Bíblia, però els personatges més formats com els monjos, el sacerdot i l'ermità també saben interpretar els passatges que fan referència a la pregària, i d'aquesta manera tenen una base sòlida per aclarir dubtes o per guiar espiritualment els qui s'adrecen a ells.

L'altre llibre que surt és la *Filocàlia*, que conté els ensenyaments de vint-i-cinc sants pares i constitueix una guia espiritual de primer ordre. El pelegrí no només la llegeix molt sovint, sinó que també la va recomanant a aquelles persones que encara no la coneixen.

El llibre aporta no només coneixement de l'espiritualitat dels pares de l'Església d'Orient, sinó també una guia per a la vida espiritual. Voldria destacar aquelles experiències que m'han cridat més l'atenció: En primer lloc, la repetició de la Pregària de Jesús, demanant-li perdó, situa

l'orant en una posició d'humilitat i súplica davant Déu. En el nostre món, tan autosuficient, aquesta forma d'adreçar-se a Déu pot semblar d'una altra època però també nosaltres, ara més que mai, necessitem reconèixer amb humilitat les nostres debilitats i suplicar a Déu, com l'única forma d'apropar-nos a Ell. També descobrir el que diu la *Filocàlia* sobre la pregària interior: "Si pregues de forma constant amb els llavis i amb el pensament, arribaràs a pregar amb el cor i unir-te a Déu". Descobrir la necessitat de pau i silenci per pregar. En el silenci trobem Déu, els sorolls del món ens hi allunyen. És ben cert, que donada la nostra dèbil naturalesa, necessitem més que mai Déu en els moments d'angoixa i, com diu el pelegrí, "pregar Déu en aquests moments és el remei a totes les nostres penes". Una altra experiència que em va ajudar molt és el que diu el monjo *skhímnik* en una de les converses: "el secret de la salvació està en la pregària i no en l'esperança dels nostres propis esforços", no hem de dubtar en cap moment de la protecció i de l'ajut de Déu. La saviesa del vell estàrets és d'una gran profunditat quan diu que "la pobresa d'esperit i l'experiència activa

en la senzillesa de cor condueixen a la llum celestial, la pregària interior contínua, no la saviesa d'aquest món ni el coneixement extern", una altra lliçó d'humilitat per a l'home del nostre temps, que posa totes les esperances en el seu coneixement. Hi ha una intervenció del professor que vaig trobar molt important: "La pregària és el mitjà imprescindible per a la salvació i la primera obligació de tot cristià però, si no s'estudia en profunditat la Paraula Divina, no es pot aprendre a pregar de forma convenient". Aquí destacaria dues coses: la pregària és una obligació de tot cristià, perquè és la forma que tenim de comunicar-nos amb Déu, i Déu ens parla a través de les Escripures i en el Nou Testament a través del seu Fill, Jesucrist; hem de conèixer en profunditat la Paraula perquè és ella la que ens guiarà en la nostra pregària. Per últim, l'ermità insisteix en la necessitat de l'acompanyament espiritual perquè "l'acompanyament d'un pare espiritual constitueix la condició principal per a la pràctica de la pregària del cor per qui treballa en el silenci". Sempre necessitarem ajuda, ajuda de Déu i també una guia que ens orienti en el nostre camí espiritual.

RELIGIOSITAT I ANGOIXA EN SÖREN KIERKEGAARD

FRA FREDERIC RAURELL

Kierkegaard sembla portar el pes del seu cognom: “Cementiri”, que és el significat del seu nom, és a dir, jardí de l'església” (com en alemany: “Kirchen-Garten”).

Neix a Copenhagen en 1813, capital d'un país no gaire més gran que Catalunya: Dinamarca té 43.000km², Catalunya 33.000km². Sören Kierkegaard era l'últim de set fills d'un pare melangiós, angoixat pel pensament de la culpa, sentida com quelcom incumbent i inevitable. La seva infantesa apareix privada de sana vitalitat, no tingué aquella religió infantil en la qual l'infant es familiaritza primer amb l'Infant Jesús en el pessebre i descobreix a poc a poc la identitat de l'Encarnació i de la Redempció. El cristianisme- repetirà sovint Kierkegaard- és Crist, i Crist que mor a la Creu. La sang, el dolor, el pecat els sent presents en la seva família, en la qual domina l'angoixa.

L'infant i el jove Kierkegaard reberen una formació profundament religiosa, centrada en els aspectes més rígids del cristianisme reformat del luteranisme. Quan era un noi jove havia tingut envers el pare veneració i afecte, però en arribar als vint anys, quan descobrí certs pecats del pare començà a sentir aversió i menyspreu. La mort començà a colpir els germans i les germanes. Per alguns indicis Kierkegaard deduí que sobre la família pesava la venjança de Déu.

Aquesta venjança de Déu pels delictes comesos pel pare es manifestava en les desgràcies familiars i sospitava que la religiositat del pare no fos autèntica sinó deguda a la necessitat d'expiar els propis pecats. Però quan el pare li confessà

humilment els propis pecats, es reconcilià amb ell i l'estimà tendrament fins als últims dies de la seva vida.

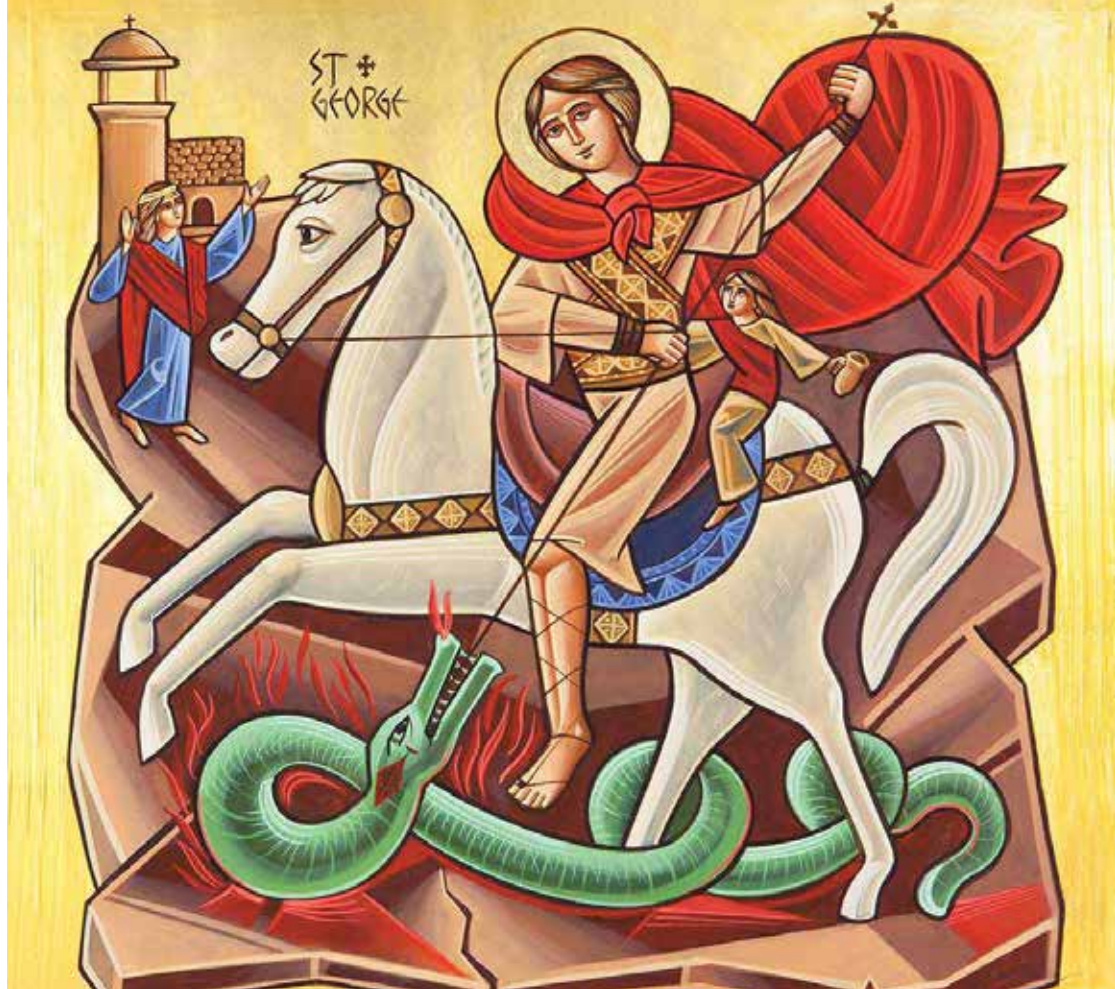
Estudis universitaris i darrers anys

Ja de molt jove trobava la predicació luterana que sentia en les esglésies com un llenguatge pobre i superficial. És per això que en 1830, als 17 anys, s'inscriu a la facultat de teologia de Copenhagen i comença a interessar-se vivament per trobar un llenguatge més adient de la fe; igualment veu la literatura com una eina d'expressió. En 1840 es casa, però aviat, després de mig any, deixa el matrimoni portat pel desig de dedicar-se plenament a la tasca per a la que se sentia cridat.

Als darrers anys de la seva existència, Kierkegaard, sofrí a causa de la superficialitat i rutina del llenguatge i de la predicació de l'Església oficial luterana. Criticava l'Església oficial d'haver traït el cristianisme reduint-lo a un simple convencionalisme i formalisme ritualístic. Certament que religiosament Kierkegaard estava dins l'Església, però com a crític d'aquesta Església potser encara fou més radical que Marx i Nietzsche. Abans de morir l'11 de novembre de 1885 li preguntaren si les seves esperances recolzaven en Jesucrist i respongué: “Naturalment, en quin altre podria ser?”.

Pensament o obres

Després de la publicació en 1841 de la seva tesi de doctorat en filosofia *Concepte d'ironia*, a poca distància de temps següiren totes les altres obres, moltes d'elles publicades amb diferents pseudònims: en 1843 *Autaut* i en 1844-45 *Temor i tremor*; *La repetició*; *El concepte d'angoixa*;

Engrunes filosòfiques; Estadis en el camí de la vida; Els discursos edificants. En 1846 sortí amb el pseudònim de Johannes Climacus la *Postil·la conclusiva no científica a les engrunes filosòfiques*. En 1849 sortiren *La malaltia moral* i *Exercici del cristianisme*. Com a obra pòstuma ha sortit el seu vast *Diari* en 13 volums.

Durant la vida de Kierkegaard no fou gaire conegut i, fins i tot, després de mort durant molt temps fou quasi ignorat. Els sofriments que comportaren els desastres de la guerra facilitaren que Kierkegaard fos redescobert, llegit àvidament i traduït en moltes llengües. Kierkegaard esdevingué una figura dominant tant en els ambients filosòfics com en els teològics, fins al punt de guanyar-se la paternitat de l'existencialisme filosòfic (Heidegger, Jas-

pers, Sartre, Marcel, etc) com també de l'existencialisme teològic (Barth, Brunner, Tillich, etc.)

Pel què fa a la teologia, la influència de Kierkegaard es féu sentir tant en el terreny del mètode amb les categories existencials del llenguatge (l'angoixa, l'alienació i la desesperació) com també del contingut (fe, salvació, sagraments, naturalesa de Déu).

Reflexió filosòfico-teològica

El punt de partença de la reflexió de Kierkegaard és la situació actual de l'home: situació de pecat, d'angoixa, d'alienació de si mateix, de desesperació, d'una existència alienada necessitada de salvació, que per si sola no reïx mai a atènyer.

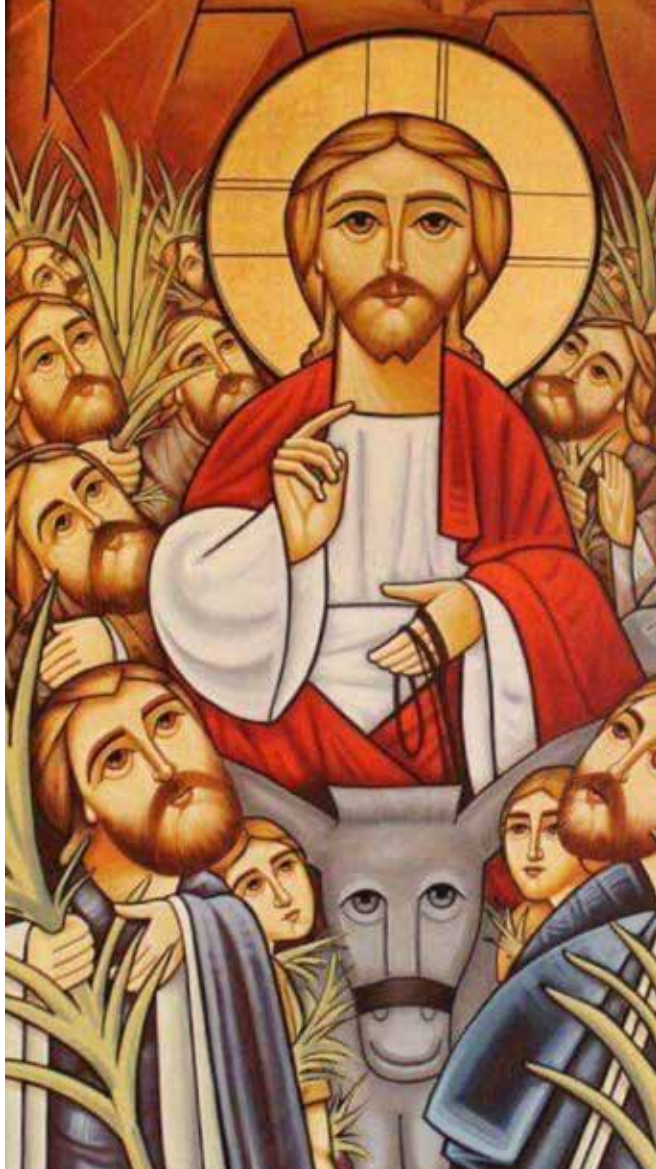
Kierkegaard defineix el pecat com una separació de la condició de la innocència somniadora que encara no és conscient de la pròpia llibertat, que explota en l'angoixa i en la desesperació.

La fe és concebuda com un passar de les certeses racionals a un món sense proves i sense garanties. La manca de garanties objectives fa que la fe sigui viscuda com un risc, però segons Kierkegaard la seva acceptació no és irracional, és simplement paradoxal. La fe és un risc perquè el seu objecte és la paradoxa, una veritat que ultrapassa els esquemes de la raó humana, una veritat mancada d'evidència objectiva.

El creient no solament posseeix, sinó que usa la raó. Pel que fa a la religió cristiana, el cristià creu contra la raó i en aquest cas no pot acceptar l'absurd contra la seva raó perquè aquesta s'adonaria que és absurda i el refusaria. Per tant, ell usa la raó per fer-se conscient del que és incompreensible i després s'agafa a l'incompreensible i creu contra la raó.

Per al cristià el salt decisiu és el salt vers Crist. Per a Kierkegaard no existeix cap argumentació històrica o teològica que el pugui justificar, però el qui tingui el coratge de fer el salt, troba immediatament l'oportunitat i la bondat d'aquest pas.

És important la reflexió que Kierkegaard reserva al tema de Déu, on emergeix encara millor l'abast no irracional del seu pensament. Pel que fa a Déu, Kierkegaard distingeix dues maneres de ser: natural i sobrenatural. El primer, segons ell, és obvi a tots, per això ell escriu que experimentar l'existència d'un que és present és una injúria sense pudor. Contràriament, l'existència sobrenatural de Déu, la que posseeix en Crist, és indemostrable. Per tant, mentre la teologia natural és inútil, l'apologètica és impossible. Entre l'home i Déu hi ha una infinita diferència qualitativa.

Crític de tota especulació abstracta, Kierkegaard no simplement refusa la filosofia totalitzant de Hegel, sinó també i encara més contra la teologia que pretén aprofundir i explicar misteris bisecionant-los. Kierkegaard ataca la teologia perquè és un intent de construir objectivament un sistema ben formulat respecte a una paradoxa existencial. Si es porta fins a les extremes conseqüències l'atac de Kierkegaard porta a la mort de la teologia, però potser el que vol Kierkegaard és fer adonar dels límits de la teologia, límits, però, que ja havia denunciat Sant Agustí.

RESURRECCIÓ

LLORENÇ SAGALÉS

La primera paraula que surt dels llavis de Jesús ressuscitat quan s'apareix a les dones que van al sepulcre és: "Alegreu-vos" (Mt 28,10). Ho deu dir somrient, amb aquell contagi de l'amor pur que només ell sap provocar a les seves trobades. No li ha bastat enviar prèviament un àngel a les seves dues amigues per anunciar-los que el Senyor viu, i no ha resistit la temptació de presentar-se ell mateix davant d'elles. Maria Magdalena i l'altra Maria, diu el text que ja anaven corrent "plenes d'alegria" després d'escoltar l'àngel del Senyor. Deurien córrer com els nens que, quan estan sobresaltats, no saben caminar sense posar-se a córrer i cridar en totes direccions.

Però, com deu intuir Jesús que aquesta alegria, malgrat és sincera, encara no és veraç del tot i ha de ser purificada! Per això en aquell crit fresc i íntim del Senyor "alegreu-vos" el primer que hi ha és la invitació afectuosa a que elles es desprenguin d'allò que més es resisteixen a perdre: el seu dolor, el dolor per l'absència de l'Estimat, el dolor en el qual s'havien refugiat i en el que cercaven consol.

En cridar-les "alegreu-vos", el Ressuscitat els reclama el més estimat que els quedava, la seva darrera possessió: la seva tristesa. Despulleu-vos d'ella, sembla que els crida, malgrat us costi l'ànima i us sembli que aneu a morir. Si voleu conèixer la veritable alegria, els diu Jesús, doneu-me el vostre jo, que està malalt perquè no pot morir i així podreu començar a viure. Només llavors endevinem que en aquella efusió de goig el que els canta Jesús en balbujejar "alegreu-vos" és: ¡Visc, he ressuscitat! Per tant, ressusciteu amb mi. I les dones fan el que saben, es van postrar davant d'Ell i li van abraçar els peus. I Jesús no les retira, almenys d'immediat. Si

li han abraçat els peus, hauran percebut de seguida les nafres de Jesús i hauran descobert que el Ressuscitat és el mateix que el Crucificat i que el Crucificat és el mateix que el Ressuscitat. I ara sí que ja res les podrà aturar.

L'escena sembla una crida al seguiment, però ara d'un Jesús ja ressuscitat i dirigida a unes deixebles. I de seguida les convida a saltar; és a dir, les convida a l'anunci i al testimoni del missatge pasqual. Amb això els exigeix un cert allunyament, però amb el propòsit d'oferir-los una relació molt més profunda i gratuïta amb ell, menys possessiva i més lliure i desinteressada que fins aleshores. L'alegria i l'amor en què les vol introduir són d'un altre món. Ja que Jesús no es conforma amb que li abracin els peus; desitja que desapareguin totes les seves pors i que li abracin també tot el seu ésser humà i diví. Perquè això és haver ressuscitat: fer córrer la notícia, portar la flama de l'amor, portar al món el palpitar del cor de Crist. Si ho intenten fer, ara sí que se'ls donarà a conèixer més plenament el sentit de "l'alegreu-vos". La veritable alegria que el Senyor els vol regalar és la llum, la claredat de la seva pròpia mirada. La veritable alegria és Jesús, deixar-se abraçar per Ell de cap a peus, com diria Pere, i reflectir-ho per tot arreu, per això quan els deixebles rebin l'anunci de les dues dones, percebran el rostre del Ressuscitat, l'alegria de Déu en elles. I llavors estaran preparats per veure'l, per fi, a Ell, el Crist en Persona, i reposar en Ell.

"Alegrem-nos", doncs, "no tinguem por", deixem-nos abraçar per Déu i anunciem al món que la mort ha estat vençuda per l'amor. Això sí, no tant per la paraula sinó a través de les nostres vides i de les nostres morts.

MIRAR I SENTIR-SE MIRAT

FRA JACINT DURAN

Poques coses són més boniques que un somriure. Un somriure pot alegrar un dia. Un somriure és com una porta lluminosa oberta. Però pocs somriures es poden veure avui a la nostra assemblea. No perquè estiguem enfadats, sinó perquè no es veuen. Hem quedat amb la boca tapada per la mascareta. Què és el que es veu? Els ulls. I els ulls poden ser molt expressius. Fins i tot diem: “Hi ha mirades que maten”. Hi ha mirades de menyspreu, que no necessiten la boca. Hi ha mirades fredes. Hi ha mirades que et miren i no et veuen perquè estan als llimbs o estan fent zapping al cervell, mirades que no veuen. Hi ha mirades tendres, acollidores, amoroses. La mirada és profundament expressiva.

La mirada és una categoria que els homes tenim molt endins, tan endins que quasi ens defineix. La persona humana és algú que estranyament se sent mirat, encara que no hi hagi ningú. La persona humana és aquella realitat misteriosa, entre d'altres coses, però diria d'una manera especial, que se sent mirada, com si algú el mirés. I aquest sentir-se mirat, gairebé ens constitueix... I, de vegades, ens posa molt nerviosos. Avui vas pel carrer i hi ha tantes càmeres, tantes fotografies... A mi em posen a cent. Per què? Perquè, d'alguna manera, mostren una realitat molt més profunda: ens sentim mirats. I aquest sentir-nos mirats no és sempre còmode, i a vegades és dolorós.

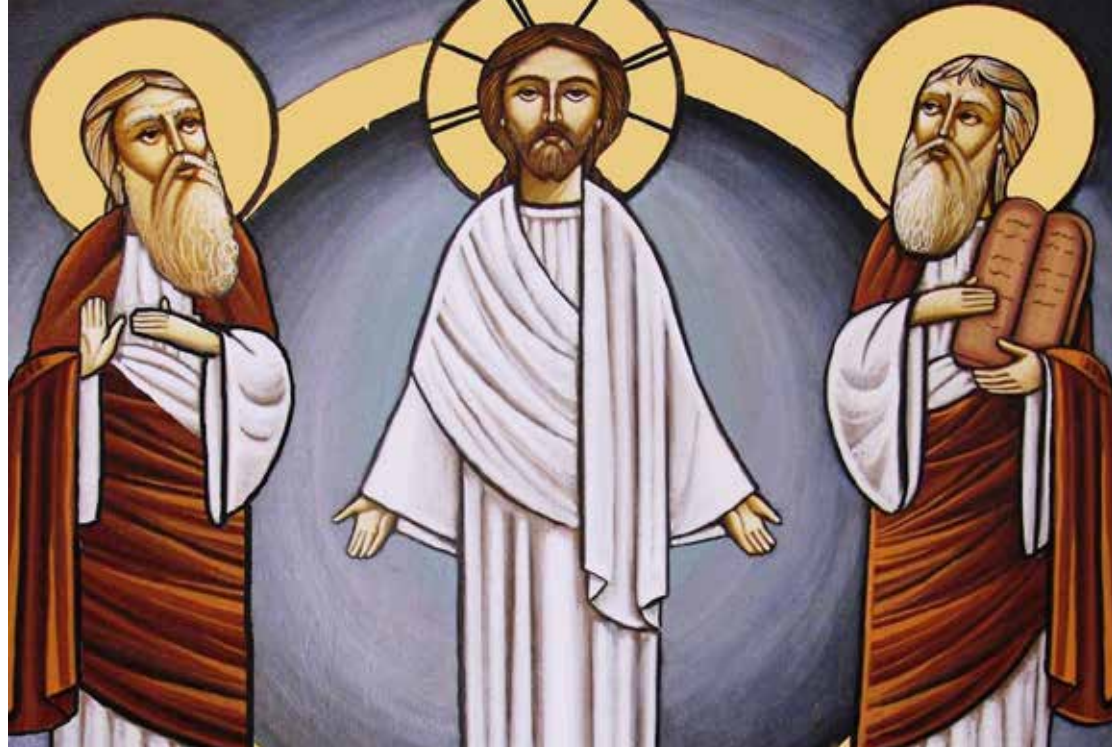
Hi ha un llibre a la Bíblia, d'una gran bellesa i duresa, el llibre de Job, que fa unes pregàries que estan al llindar de la blasfèmia. Diu a Déu: “Aparta de mi la teva mirada, espia dels homes, que em pugui almenys empassar un moment la saliva

sense que Tu em miris”. Una expressió molt dura, però és aquesta la sensació que tenim, com si “la mirada de Déu ens escrutés les entranyes”, diu la Bíblia. La mirada escrutadora de Déu. Tant és així que hi ha un llibre de Jean-Paul Sartre, que alguns diuen que és el primer que s'ha de llegir per introduir-se al seu pensament una mica corrosiu, que es diu *Els mots*, on descriu la seva infantesa. Allà descriu el moment en què va començar el seu ateisme: nen, encara, després d'haver fet una malifeta, de cop i volta, se sent profundament mirat. Diu: “Aquesta mirada me la vull treure de sobre, no la vull”. I aquesta serà la lluita de Sartre a través del seu esforç filosòfic i literari. No sé si se'n va sortir. La mirada escrutadora pesa sobre nosaltres.

La Paraula de Déu no simplement es queda com el que diu Job. Un text del llibre dels Nombres ens fa veure la mirada de Déu des d'una altra perspectiva. Diu: “Que el Senyor giri el seu esguard vers tu i et doni la pau”. Per tant, és un esguard que dona pau. “Que giri el seu esguard i et beneeixi. Que et faci sentir la claror de la seva mirada” (Nm 6,24-26). La mirada de Déu, en aquests altres textos de la Bíblia, que són la majoria, és una mirada portadora de pau. I això, en el llibre dels Nombres, ho posa en boca d'Aaron, en el moment de beneir la comunitat israelita.

Aquesta mirada per a nosaltres els cristians queda aprofundida i concretada en la mirada de Jesús. Els textos dels evangelis que ens parlen de com Jesús mira, cal meditar-los, visibilitzar-los, interioritzar-los.

És curiós que els textos que m'han vingut a mi al cap són textos en què Jesús

no mira des de dalt, sinó des de baix. La mirada tan bonica que adreça a la dona adúltera: la dona està dreta i Jesús està agenollat dibuixant a terra. I el text del capítol 8 de sant Joan diu: “Jesús, alçant els ulls, (per tant, mira des de baix) la mirà i li digué: ningú no t’acusa? No. Doncs jo tampoc no t’acuso. Ves-te’n i no pequis més”. La mirada des de baix. També la mirada de Jesús rentant els peus als deixebles, mira des de baix. “Jesús alçà els ulls i digué: Baixa, Zaqueu, que avui em cal restar a casa”.

Tal com és la mirada des del Pessebre en què els ulls no poden mirar des de més avall, com un infant desarmat i a les nostres mans. Déu ens mira de més avall impossible.

Hi ha dos textos que són molt impactants. Un del capítol tercer de sant Marc en què hi ha un home que té la mà seca i Jesús pregunta als de la sinagoga: “Què és permès en dissabte: fer el bé o fer el mal, salvar una vida o deixar-la perdre?” I tothom calla. I diu el text: “Jesús els mirà un a un, indignat i entristit”. Com podia ser

aquesta mirada de Jesús, indignat i entristit per la seva duresa de cor? Diu: “Estén la mà i va quedar guarit”.

O aquella altra mirada que les resumeix totes, l’adreçada a sant Pere després de les negacions, quan porten Jesús al Pretori. Segons l’evangeli de Lluc, Jesús es girà i el mirà. Una altra mirada de Jesús.

La nostra fe ens demana d’assumir la manera de mirar de Jesús, que és la dels pastors del Nadal, que després de veure una cosa tan insignificant, tan pobra, com una mare que dona a llum entre els animals, puguin sortir glorificant Déu, agraint el que han vist..., són capaços d’entreveure la presència de Déu.

La nostra fe ens demana assumir aquesta actitud, obrint-nos a l’Esperit que envia Jesucrist que ens fa cridar “Abba, Pare”. Aquest Esperit de Jesucrist que l’Església Oriental diu que té la mirada del colom, de l’Esperit Sant. Que aquest mateix colom, aquest mateix Esperit que va fecundar les entranyes de la Verge Maria, fecundi també la nostra vida i transformi la nostra mirada.

PREGÀRIA DE LA IMPOTÈNCIA DE JANUSZ KORCZAK¹

La teva Senyoria, Déu? Ridícula. Naïf, destraçada, risible.
La teva Senyoria, Déu? Impossible. Risible, inadmissible!

Hi ha allà com una falta de gust, un dèficit de tacte,
però no és impotència.
No, no és pas impotència.
Com m'he d'adreçar a Tu, Senyor?
Qui nom t'he de donar?

Parlo com un infant, maldestrament, ingènuament.
Un infant que un dia serà com jo,
però que encara no ha après a caminar,
encara no sap parlar.

Jo dic: Tu, però quin nom cal donar-te, Déu meu?
Hi poso una majúscula, potser cal inventar-ne
una que només serveixi per escriure el teu Nom,
una gran D per escriure Déu, res més que Déu?

Jo et dic "Tu", Déu, i es pretén que l'home prové del simi.
Veges aquest minyó que es nega
a fer la seva pregària. Ja fuma, a què treu cap pregar,
és que l'home no ve del simi?

Déu, no trobo mots per expressar la meva impotència,
no, no en trobo pas. I és que tan sols
la meva impotència correspon a la teva Grandesa,
a la teva Senyoria, Déu. Impotència, feblesa,
poca traça. Impossible comparar-me a un cuc de
terra, ni a una formiga, ni tampoc a un no res.
El no-res és gran, l'infinit és gran al costat de
la insignificant poca cosa que sóc jo.

Déu, Déu, Déu. I això és tot. Ni penediment,
ni humilitat perquè aquí em tens arraulit davant teu
sens ni gosar prostrar-me. Tu ets i ja en tinc prou.

No t'anomenaré ni Gran, ni Poderós, ni Immortal,
els poderosos d'aquest món se'n podrien ofendre,

Tu ho entens?

N'hi ha prou amb que miris la terra. Ja ho saps,
aquest planeta que gira entorn del Sol?

Seria més savi que m'adrecés a Tu
en una llengua desconeguda.

Ole tel solt min kajusowitdartu, wakrubo, akrisle.

Kibra-ole. Ole tel solt, oledartu min wak.

Al wit dartu, al ma waste, olewitkin.

Sí, escollir d'entre tots els dialectes del món
els mots més estranys, retallar-los, barrejar-los
els uns amb els altres i compondre amb ells una pregària que
ningú no pogués comprendre començant per mi mateix.

Ole tel solt, ole vit, et dartu min wak.

Vet aquí, això potser no vol dir res, però jo
no ho podria fer millor, en sóc incapaç.

No te'n demano perdó perquè ja sé que Tu
no t'has d'enfadar. No em castigaràs per això.

Són els homes que s'enfaden i castiguen.

I Tu no ets pas l'home, ni que siguin els homes
els qui t'han anomenat Déu i han inventat
tants mitjans de divertir-te i d'encensar-te
segons la seva cànvida adoració.

Oledartu, wit tel dartu, ole solt wak sirte bra ol.

Perquè ja no sóc un infant, ja no.

I no sabia fer-ho millor, Déu,

en sóc incapaç de debò.

Aba, adda, abbb...

1. J. KORCZAK, *Tot sol amb Déu. Pregàries dels qui mai no resen*, Sam Na Sam Z Bogiem, Varsòvia 1922. Traducció francesa: Éditions Cana, París 1982.

FRA CRISPÍ

EDUARD REY

En Joan Ribot i Artés va néixer a Barcelona el 1930. Després d'una infantesa no pas fàcil, als disset anys va començar el noviciat amb els caputxins a Arenys de Mar i va rebre el nom amb què seria conegut des d'aleshores: fra Crispí de Barcelona. Havent fet els seus vots definitius l'any 1951, va fer de cuiner, sastre i sagristà al convent d'Olot. Però on va trobar el seu espai realment va ser en la figura, aleshores popular, d'almoiner dels convents d'Igualada i d'Arenys de Mar. Poc donat a estar gaire temps tancat al convent, aquest paper de frare itinerant que demana li anava com anell al dit.

Fra Crispí es va fer estimar especialment per la seva simpatia i pels jocs de mans que amb tanta destresa sabia fer. La seva màgia anava acompanyada de tota una sèrie d'expressions molts pròpies que el caracteritzaven ("xerrin-xerrin", la història de "la princesa Inodora"...) i que feien el conjunt molt divertit, sempre sorprenent encara que repetís les mateixes expressions. No sols els infants gaudien de les seves habilitats. De fet, tots, petits i grans, es tornaven infants quan fra Crispí començava a treure'ls monedes de les orelles o a fer desaparèixer coses, com l'anell d'un bisbe o la pistola d'un policia, sense que se n'adonessin.

Desapareguda en els canvis de després del Concili Vaticà II la figura d'almoïner, fra Crispí va quedar en certa manera descol·locat. Poc habituat a la vida conventual, va estar treballant un temps portant un camió per a una empresa de construcció d'Arenys de Mar, fins que l'any 1982 el provincial li va proposar de passar a la missió de l'Amazones. Allà va tornar a trobar un espai més lliure, on podia fer el bé servint-se dels seus trucs i de la seva simpatia.

Amb fra Antoni Jover van ser els últims frares catalans a l'Amazònia colombiana. Feien una parella extravagant, però molt ben avinguda. La convivència i l'afecte mutu que es tenien, fra Antoni amb els seus aires de "gentleman" conservats també en la seva radicalitat en l'opció missionera, i fra Crispí, deixant-les anar sovint pel broc

gros i ple de picardia, eren un exemple viu de fraternitat per als frares colombians que conviuen amb ells.

Després de la mort de fra Antoni, i amb la salut deteriorada, fra Crispí ha passat els últims anys entre les fraternitats de Bogotà i, finalment, de Cali, on els frares de Colòmbia van instal·lar fa un parell d'anys la seva infermeria provincial. En aquests anys de vellesa i malaltia, l'internet i, més endavant, el whatsapp, van esdevenir un bon suport per no deixar de tenir una xarxa de relacions ampla i, fins i tot, recuperar amistats d'altres temps. Poc temps abans de morir, encara enviava uns vídeos on se'l veia fent jocs de mans amb l'Arquebisbe de Cali, de visita en el convent.

Que el Senyor, que va prometre el seu Regne als nets de cor i als qui saben ser com els infants, el tingui en el seu Regne.

P. CONRAD J. MARTÍ

MATEU SANCLIMENS

I. Una vida molt plena

El P. Conrad (Jaume Martí i Martí), ha tingut una vida molt plena. Nascut a Barcelona el 26 de gener de 1930, va passar el temps de la guerra a Sant Cugat Sesgarrigues, població que sempre va dur al cor. Als 11 anys va entrar al nostre Seminari menor d'Igualada (dit seminari "seràfic"), i als 15 vestia l'hàbit caputxí a Arenys de Mar. Féu els estudis de filosofia i teologia al convent de Sarrià, però el penúltim any el cursà a Igualada, on al mateix temps feia classes als joves seminaristes. El 6 de gener de 1953, amb vint-i-dos anys i mig, era ordenat sacerdot.

Acabats els estudis, el seu primer destí fou a les Borges Blanques, on feia classes al nostre col·legi, malgrat no tenir títol de magisteri (coses de l'època!). Al mateix temps era el consiliari de la secció femenina d'Acció Catòlica de la parròquia. D'aquella època, en va conservar unes bones amistats. Passats tres o quatre anys, fou traslladat a Barcelona, al convent de Pompeia, on feia classes al nostre col·legi i alhora atenia la comunitat i alumnes del Col·legi de la Divina Pastora del carrer Bailèn, sobretot com a consiliari de la Congregació d'ex-alumnes. També aquí tingué molt bona acollida. En aquest servei va succeir al P. Pacífic de Vilanova de Bellpuig, que va morir el 4 de febrer de 1958 a l'edat de 44 anys.

L'etapa "pompeiana" que més el va marcar, fou essent professor i després director de l'Escola, alhora que dedicava temps i il·lusions al ministeri sacerdotal, celebrant misses i confessant i com a consiliari d'un Equip de matrimonis. També fou capellà d'hospital, concretament a la Clínica Plató, i participà en el Moviment Pax Christi i en un agrupament escolta.

A poc a poc la Província l'anà carregant de responsabilitats: secretari provincial, conseller provincial i, alguns anys, encarregat de l'economia provincial. El seu pas per aquests càrrecs ha deixat bona petjada, sobretot per la publicació de l'Estadística de la Província de Frares Menors Caputxins de Catalunya (1900-1975), i també el disseny d'un nou llibre d'economia per al balanç mensual de les fraternitats.

Quan era director de l'escola de Pompeia, es veié amb la necessitat de treure's el títol de llicenciat, i per això estudià Filologia Clàssica a la universitat de Barcelona. Però de poc o res li va servir

el títol de cara a Pompeia, ja que per diferents raons es va tancar l'escola. Llavors va conrear l'ensenyament de llatí i grec fent de professor de l'escola Thau. Més tard, la seva vida marcà un gran gir quan el 1987 fou nomenat rector de la parròquia de Sant Joan de la Creu, al peu de Vallvidrera, i posteriorment, durant uns quants anys, també la de Sant Cebrià de Valldoreix. Per la seva dedicació a les parròquies i per l'esperit de servei a la gent, es meresqué la confiança dels altres rectors, de manera que el van voler per arxiprest. En ambdues parròquies, hi va fer moltes millores materials; pel que fa a la dinàmica pastoral, va fer el que va poder, que no sempre era tot el que hauria volgut. De la parròquia de Sant Joan de la Creu impulsà la publicació de la història des dels seus inicis, que va realitzar fra Valentí Serra de Manresa.

A ran del Capítol provincial de 2017, fou rellevat del càrrec de rector (ja tenia 87 anys), i llavors, ja més integrat a la fraternitat de Pompeia, continuava fent serveis ministerials a la parròquia de Sant Medir i també en una residència d'avis. I no parava d'anar a munt i avall per a algun servei als amics que el necessitaven.

L'estiu del 2019 va estar bastant delicat de salut. Per això ha passat aquest darrer any a la nostra infermeria provincial de Sarrià, on ha estat molt ben atès. No parava d'elogiar el tracte que hi rebia. Hi ha passat amb molta pau i alegria espirituals. La germana mort, ell l'ha rebuda "dempus", quan havia sortit tot sol del convent a fer una gestió.

II. Una clara consagració a Déu

En una llarga carta que de jove va adreçar a la seva família, explicava la seva ferma decisió de consagrar-se a Déu en la vida religiosa caputxina i exercir el ministeri sacerdotal. Deia que hi posaria tot el seu afany. I així ha estat! Persona de mol-

tes qualitats (intel·ligència desperta i gran capacitat de treball) no ha parat en tota la seva vida de fer els serveis religiosos que se li demanaven o que ell es buscava.

De tracte amable, la seva persona era assequible i creava confiança. Per això ha fet moltes amistats que han perdurat en el temps. Sobretot no faltava mai a la capçalera dels malalts. Creia molt en les relacions amicals compartint penes i alegries. Per això també sovint acceptava invitacions a compartir un àpat. Molts el tenien com el seu "capellà" de família, que batejava, casava, enterrava... Naturalment, aquest bon tracte també el tenia amb la seva pròpia família d'origen; estigué molt vinculat a tots els familiars, a qui cada any dedicava unes dates concretes.

Al costat d'aquesta ocupació amical-ministerial, el p. Conrad ha esmerçat temps i esforços en la vida de la Fraternitat, acceptant els càrrecs i responsabilitats que se li anaven confiant. Ha estat un dels frares més fidels a les reunions de Província: assemblees, exercicis espirituals, matinals, conferències. S'interessava per les publicacions que editaven els germans de la Província i solia llegir-les, o fer-se-les llegir quan la vista no li ho permetia.

Per cert, quan va adonar-se que podia quedar invident, ho va encaixar molt serenament pensant en el Pare sant Francesc, el qual es va trobar en una situació similar. Tanmateix, les seves deficiències visuals i auditives no el van reduir a la inacció, sinó que va continuar portant gairebé l'activitat habitual. Als germans, ens feia patir veure'l sortir del convent tot sol i sense bastó, pensant que hauria d'agafar el metro o l'autobús. Es refiava molt de la seva memòria excepcional, ja que fins i tot sabia quants graons hi havia a les escales per on habitualment passava, i recordava perfectament on eren les parades de l'autobús, etc. La missa, la deïa de memòria, excepte les lectures del dia, que les feia llegir als altres, inclosiu l'evangeli.

III. Un bon cel, germà!

El p. Conrad era molt sensible al "prestigi" o a la valoració que els altres poden tenir de nosaltres. Això, tant que fa a l'Església en general com, sobretot, pel que afecta a la nostra Fraternitat. Enyorava una mica els temps d'abans quan en algunes coses (no pas en totes) els caputxins havien tingut més anomenada que ara, per exemple en el camp de la música, de les revistes, de la cultura en general, així com de les activitats missionals a l'estranger amb bisbes caputxins catalans, etc.

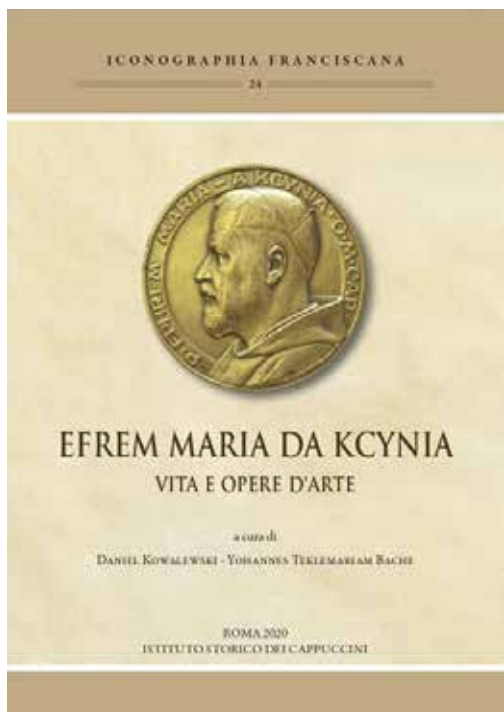

Ell es considerava el frare més antic dels actuals caputxins catalans, perquè malgrat que dos germans havien vestit l'hàbit abans que ell (el p. Joan Giró a l'octubre de l'any 1942 i el p. Joan Botam l'any 1944), ell havia entrat abans al Seminari Seràfic i, per a ell, això ja era entrar pertànyer a la fraternitat caputxina. De fet –deïa– ja tenia la ferma voluntat de consagrar-se a Déu. És admirable que ho sentís tan clarament en la seva tendra edat d'11 o 12 anys.

P. Conrad, bon germà! Han estat molts els anys de córrer per aquest món. És possible que la pols del camí s'hagi encastat una mica al teu vestit. Confia!, que la misericòrdia de Déu és purificadora. El que val és el doll de noms de persones que has estimat i ajudat en aquesta vida, i que ara, a la presència de Déu, brollen del teu cor. Un bon cel!

UNA VALUOSA APORTACIÓ DE L'ART FRANCISCÀ A LA "TEOLOGIA DE LA BELLESA" FRA EFREM MARIA DE KCYNIA I LA CRIPTA DELS CAPUTXINS DE POMPEIA

FRA VALENTÍ SERRA DE MANRESA

En l'escaiença del norantè aniversari de la fundació de l'Institut Històric dels caputxins i coincidint, alhora, amb el cinquantè aniversari de la mort de Fra Efrem de Kcynia, els experts historiadors Daniel Kowalewski i Yohannes Teklemariam Bache acaben de publicar *Efrem Maria da Kcynia: vita e opere d'arte* (Iconographia Franciscana, 24) Roma: Istituto Storico dei Cappuccini 2020, de 267 pàgines, sobre la vida i obra de Stanislaw Klawitter (Efrem Maria de Kcynia, 1894-

1970), que havia ingressat l'any 1919 a la Província caputxina de Cracòvia i, posteriorment, en el 1922 demanà de ser incardinat a la Província caputxina flamenca, a Bèlgica, on l'any 1925 hi rebé l'ordenació sacerdotal de mans del cardenal Mercier, el qui seria el seu principal protector.

Fra Efrem s'havia format artísticament a Berlín i, d'una manera particular, a redós de l'escola monàstica de Beuron. A la dècada dels anys quaranta del segle vintè, mentre Europa patia els estralls de la Segona Guerra Mundial, Fra Efrem gaudí de la fraterna acollida dels seus germans caputxins de la ciutat de Barcelona. Aquests frares de Catalunya, una volta acabada la Guerra Civil espanyola (1936-1939), havien sol·licitat la col·laboració d'Efrem de Kcynia per a treballar en la decoració d'alguna de les esglésies conventuals en procés de restauració, o de reconstrucció, car totes estaven afectades pels danys infligits per la persecució religiosa que es patí a Catalunya. Per tal de contribuir al procés de restauració, Fra Efrem assumí el repte personal de decorar la cripta del santuari de Pompeia, edificat l'any 1908 per iniciativa del P. Rupert M. de Manresa a la cèntrica avinguda Diagonal de la ciutat de Barcelona. D'aquesta destacada aportació de Fra Efrem a l'art religiós contemporani, a la cripta pompeiana, se'n ocupa, òbviament, aquesta monografia que ressenyem per als lectors de Catalunya Franciscana (vegeu les pp. 27-28 i

200-203), puix que els experts en l'art religiós manifesten que la cripta de Pompeia, dissenyada després de la Guerra Civil per l'arquitecte Pere Benavent sigui, molt possiblement, un dels espais interiors més reeixits creats per la nova arquitectura religiosa de la postguerra espanyola. Fra Efrem, a més de les pintures a les parets de la cripta decorades amb escenes de la vida de Sant Francesc d'Assís, modelà també el conjunt d'imatges en relleu situades a l'absis de la cripta, que fou beneïda el 17 de gener de 1941 pel ministre provincial, Josep de Besalú, mentre que l'altar el consagrà, poc després, el bisbe de Vic, Joan Perelló, el 22 de febrer de 1941.

En aquesta monografia, els seus autors, en ocasió del cinquantè aniversari del traspàs de Fra Stanislaw-Efrem Klawitter, pintor, escultor, il·lustrador i vitraller, ens abasten la biografia humana i artística del cèlebre autor polonès, creador d'unes expressives i magnífiques obres d'art religiós que, al seu dia, foren elogiades pel papa Pius XI, i que avui hom troba repartides a Polònia, França, Itàlia, Espanya i, sobretot, a Bèlgica; país on Fra Efrem gaudí de l'admiració del rei Leopold III i, particularment del cardenal Desideri J. Mercier, membre del Terç Orde franciscà.

En aquest estudi i catàleg es descriuen les obres més destacades de Fra Efrem, com ara aquella expressiva escultura

de bronze "Sant Francesc amb l'anyell" del claustre del convent de caputxins de Lovaina inaugurada l'Any Franciscà de 1926 (pp. 217-219) i, semblantment, també les del sepulcre del cardenal Mercier a la catedral de Malinas (pp. 224-225). A més, la monografia s'ocupa de descriure els relleus i de les escultures que l'artista caputxí realitzà a la seva Polònia natal, a petició del cardenal August Hlond per a la catedral de Gniezno i, també, per al monument funerari del cardenal Edmund Dalbor (pp. 230-233); així com també les importants escultures del cardenal Mercier, que foren situades en espais emblemàtics de la Universitat de Lovaina i del Col·legi Mercier a Braine-l'Alleud (Eigenbrakel, vegeu pp. 37- 38 i 226-229); uns monuments commemoratius inaugurats l'any 1935 pel rei Leopold III i la reina Astrid.

Cal posar en relleu que una bona part de la producció artística de Fra Efrem fou realitzada durant el seu sojorn a Assís els anys anys 1930-1936 i, actualment, són al "Museo Francescano" dels caputxins a Roma (vegeu pp. 40-48); es tracta d'unes creacions que es caracteritzen per un llenguatge artístic senzill –molt franciscà– i de fàcil comprensió, però sempre acompanyades amb un suggeridor missatge, molt pregon, que ens insereix en l'àmbit de la "Teologia de la Bellesa". En aquest mateix sentit és impressionant la cate-

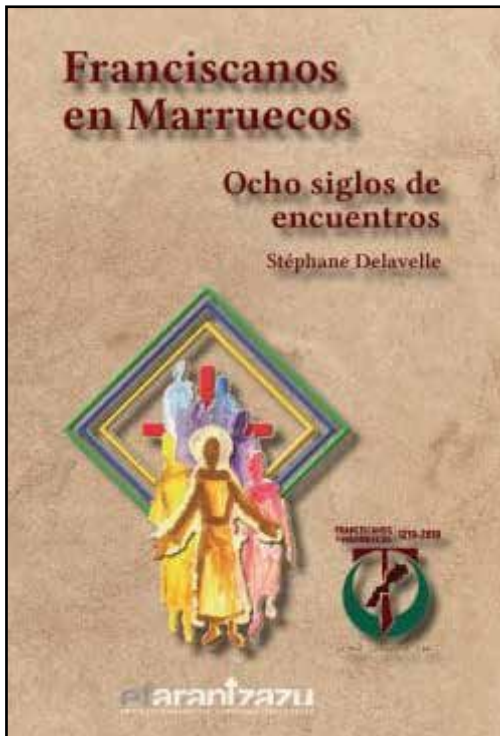

quesi bíblica visual, reflectida a través de la lluminositat dels vitralls que l'artista caputxí projectà per a l'església polonesa de Sant Josep a Inowroclaw (vegeu pp. 250-257) i, molt particularment, destacar la suggerent "Teologia Franciscana" que irradien les 9 làmines que il·lustren l'edició estampada el 1923 del *Canticum Solis Sancti Francisci* i, també, el conjunt de les 28 il·lustracions efectuades per a l'edició monumental, editada l'any 1925, de les *Fioretti di san Francesco*, commemorativa del VII Centenari de la mort del Sant d'Assís (pp. 148-161).

Aquesta aproximació històrica a la vida i a l'aportació artística del framenor caputxí Efrém de Kcynia ens brinda una meticulosa anàlisi al projecte iconogràfic i a la seva valuosa aportació com a il·lustrador, principalment, a propòsit d'aquelles irrepetibles il·lustracions, de gran simplicitat i bellesa, que acompanyen el *Breviarium Romanum Seraphicum ad usum fratrum minorum capuccinorum*, que fou editat a Roma l'any 1929 per indicació del ministre general Melchior de Benissa (pp. 166-173) i que fou estampat amb expressives imatges de la vida quotidiana de l'oració coral dels frares: "Fratr cappuccini alla recita dell'ufficio divino: ut vox concordementi"; "Fratr cappuccini in piedi salmodianti: Psallite sapienter", captades per l'afinada capacitat d'observació de Fra Efrém (vegeu p. 168).

La present monografia no oblida de referir-se a les nombroses obres "menors" de Fra Efrém, ja que al seu dia assoliren una gran projecció, com la que s'obtingué amb l'emissió de la sèrie de segells postals (vegeu p. 182) estampats l'any 1932 pel servei de correus belga dedicats a homenatjar la figura del cardenal Mercier o, àdhuc, la popularitat que adquirí la portada de la tan divulgada revista polonesa, titulada *Rycerz Nepokalmej*, que l'any 1922 fundà a Cracòvia el seu antic professor de filosofia, el franciscà conventual Maximilià Maria Kolbe, avui sant (vegeu les pp. 13-14 y 138).

A més del catàleg complet de les obres de l'artista caputxí (vegeu les pp. 49-62: "Schede delle opere di Efrém da Kcynia", il·lustrat amb les fotografies de les principals creacions, vegeu les pp. 137-257) incorpora un índex analític (pp. 259-265). Aquesta pulcra i acurada publicació esdevé una valuosa aportació a l'estudi de la iconografia franciscana i al coneixement de l'espiritualitat franciscana a través d'una suggerent immersió a la "Teologia de la Bellesa" que ens provoca l'art franciscà de Fra Efrém Maria de Kcynia, un religiós molt eminent que, ran del seu traspàs, el periòdic oficial de l'Orde caputxí *Analecta Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum*, qualificà, molt encertadament, de "celebris pictor et sculptor."

FRANCISCANOS EN MARRUECOS. OCHO SIGLOS DE ENCUENTROS

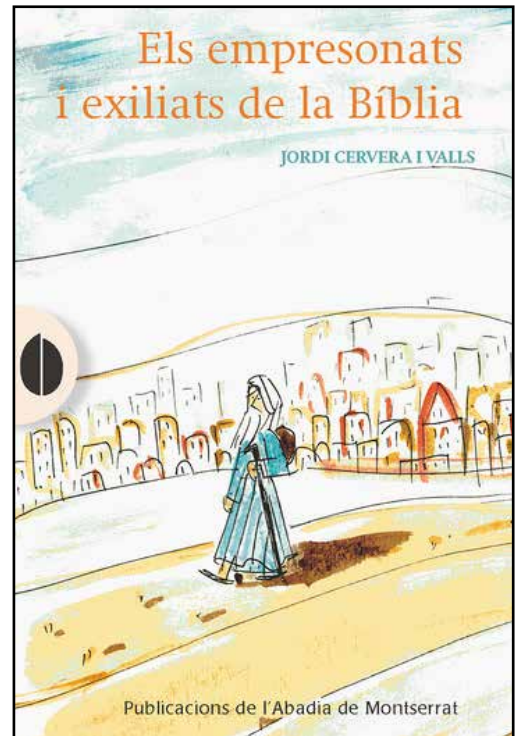
STÉPHANE DELAVELLE

ED. ARANTZAZU, VITORIA-GASTEIZ, 2021.

Aquest no és un llibre històric sinó testimonial que ens ofereix aliment espiritual apte i adequat per als nostres dies del segle XXI.

La celebració jubilar del vuitè centenari de la presència franciscana al Marroc ha donat origen a aquest llibre. El volum recull l'experiència de vuit segles a través de rostres concrets de germans que han obert camins de trobada i diàleg amb l'islam. A més d'una síntesi de la vida i obra d'alguns dels germans més significatius a la missió del Marroc, l'autor ens ofereix la seva experiència de diàleg i els seus ensenyaments per al moment actual.

Un testimoni viu i agraït d'aquest patrimoni espiritual franciscà al servei de la fraternitat universal somiada per Francesc, sent testimonis de la seva fe des de la humilitat i la simplicitat.

ELS EMPRESONATS I EXILIATS DE LA BÍBLIA

JORDI CERVERA VALLS

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT,
COL. EL GRA DE BLAT, BARCELONA, 2021.

La Bíblia és un llibre sense data de caducitat. Ho confirma l'àmbit religiós, el món cultural i la vida social. És un far que il·lumina les peripècies humanes de qualsevol època i de qualsevol poble, sobretot en temps agitats.

La Bíblia despulla hipocresies, proclama injustícies, desvetlla consciències, assenyala amb el dit l'arbitrarietat dels poderosos. Però per damunt de tot, revela que tot forma part d'un misteriós projecte diví de plenitud, que s'imposa progressivament en la història humana.

Per aquestes raons, expliquem les històries dels personatges bíblics que sofreixen empresonament i exili, perquè empatitzant amb les seves vicissituds il·luminem esperançadament les nostres.

José Antonio Guerra

LA VERDADERA ALEGRÍA
Una página de historia franciscana

efaranizazu

LA VERDADERA ALEGRÍA
UNA PÁGINA DE HISTORIA FRANCISCANA

JOSÉ ANTONIO GUERRA
ED. ARANTZAZU, COL. HERMANO FRANCISCO
76, VITORIA-GASTEIZ, 2021.

L'autor estudia aquesta pàgina de la història franciscana, la veritable alegria, tan significativa en l'esperit de sant Francesc. En el volum s'analitza el context eclesial i el context històric de la incipient fraternitat de germans menors que, al voltant de Francesc d'Assís, en un moment crucial del seu procés de creixement i consolidació, anaven clarificant i decidint les bases de la seva identitat.

L'autor ha comptat amb les aportacions, suggeriments i la companyia encoratjadora del germà Julio Herranz, gran especialista en temes franciscans.

SE BUSCAN
AMIGOS
Y LAVADORES
DE PIES

Cardenal SEÁN O'MALLEY, OFM CAP

SE BUSCAN AMIGOS Y LAVADORES DE PIES

CARDENAL SEÁN O'MALLEY
PPC EDITORIAL, MADRID, 2021.

El cardenal Seán O'Malley és frare caputxí i actualment és bisbe de Boston i pertany al Consell de Cardenals que ha creat el papa Francesc.

Aquest llibre, amb aquest títol tan suggeridor que fa referència a la crida que ens fa Jesús, que no vol treballadors pel seu Regne sinó amics que es rentin els peus uns als altres i l'ajudin a rentar els dels necessitats, és un recés que va predicar als bisbes de la Conferència Episcopal Portuguesa.

Amb fina ironia i gran simpatia, pretén ajudar-nos a la conversió a través de l'humor.

Hi ha un buf pasqual d'alegria i riure intel·ligent que travessa tota l'obra.

El pròleg és del seu amic José Tolentino.

“La pregària és la cosa més simple que existeix. D'aquí la seva dificultat... L'acte essencial de la pregària, en què consisteix? Literalment és un intentar col·locar-se indefens, nu, davant de Déu. I què farà Déu? Prendre possessió de nosaltres. Aquesta és l'autèntica finalitat de la vida. Preguem per viure. Si no preguéssim, ens moriríem i, per això, el nostre món sovint està mort, no físicament, però sí mort de l'ànima”.

Llorenç Sagalés

**«...Estima veritablement el seu enemic
qui no es dol de la
injustícia que li fa...»
(Admonició 9)**

(Sant Francesc d'Assís)